VĂN HÓA

CƠ QUAN CỦA BỘ VĂN HÓA, THỂ THAO VÀ DU LỊCH

NĂM THỨ 69

THỨ HAI

21.9.2026 (11.8 Bính Ngọ)

Số 113 (4404)

www.baovanhoa.vn

Email: baovanhoa@fpt.vn

DỰ ÁN TU BỔ, TÔN TẠO KINH THÀNH HUẾ:

Khi nào hoàn thành giải phóng mặt bằng?

(VH). Công tác di dời dân cư ở khu vực I di tích Kinh thành Huế (giai đoạn I) được triển khai từ năm 2019, được đánh giá là "cuộc di dân lịch sử" nhằm bảo tồn hệ thống di sản Huế. Tuy nhiên, hiện nay dự án đang chậm tiến độ vì vướng mặt bằng, gây khó khăn cho việc tu bổ di tích. [8]

Đoạn Eo bầu Đông Trường đang được tiến hành tu bổ thì vướng mặt bằng do người dân chưa chịu di dời Ảnh: S.THÙY

Tổng Bí thư, Chủ tịch nước Tô Lâm lên đường dự Phiên thảo luận cấp cao Đại hội đồng Liên Hợp Quốc và thăm cấp Nhà nước tới Canada [2]

VỀ LỘ TRÌNH SIẾT PHƯƠNG THỨC TUYỂN SINH ĐẠI HỌC (2027-2028):

Bộ GD&ĐT đưa ra lộ trình thu gọn phương thức xét tuyển

● Huy động tất cả nguồn lực, in ấn, cung ứng đủ SGK, báo cáo trước 22.9 [3]

Các Bộ, ngành và địa phương khẩn trương ban hành Kế hoạch triển khai đồng bộ các hệ giá trị [2]

"Anh nằm lại ở đâu hơn nửa thế kỷ, gia đình mong anh trở về" [5]

VĂN HÓA & **SUY NGẪM**

Từ "được làm" đến "làm được"

● **CAO CHƯ**

Trong đời sống, vẫn có một cách hiểu lầm khá phổ biến: Nhà nước đã "mở cửa" hay cho phép một hoạt động nào đó thì xã hội sẽ tự nhiên có được kết quả tương ứng. Thực tế, từ quyền được làm đến khả năng làm được luôn có một khoảng cách, đó cũng là sự khác biệt giữa năng lực pháp lý và năng lực hành vi.

Chẳng hạn, pháp luật quy định công dân từ 18 tuổi trở lên, không thuộc trường hợp bị hạn chế quyền theo quy định, thì được đi bầu cử.

(Xem tiếp trang 2)

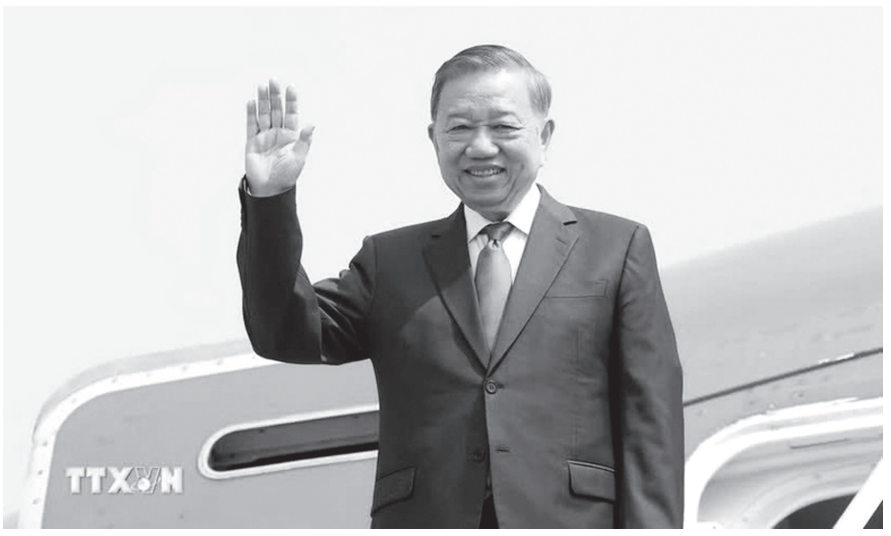
Xuất lộ không gian Trai Cung trong Thành nhà Hồ? [9]

Nguy hiểm rình rập từ ngậm dầu phun lửa ở Hà Nội [4]

"Mỗi vận động viên là một đại sứ" [14]

Tổng Bí thư, Chủ tịch nước Tô Lâm lên đường dự Phiên thảo luận cấp cao Đại hội đồng Liên Hợp Quốc và thăm cấp Nhà nước tới Canada

Ngày 20.9, Tổng Bí thư, Chủ tịch nước Tô Lâm và Đoàn đại biểu cấp cao Việt Nam rời Thủ đô Hà Nội lên đường tham dự Phiên thảo luận cấp cao Đại hội đồng Liên Hợp Quốc Khóa 81, hoạt động song phương tại Hoa Kỳ và thăm cấp Nhà nước tới Canada theo lời mời của Toàn quyền Canada Louise Arbour, từ ngày 20 - 25.9.

Tổng Bí thư, Chủ tịch nước Tô Lâm lên đường dự Phiên thảo luận cấp cao ĐHĐ LHQ Khóa 81, hoạt động song phương tại Hoa Kỳ và thăm cấp Nhà nước Canada

Ảnh: TTXVN

Tham gia Đoàn chính thức có các Ủy viên Bộ Chính trị, Bí thư Trung ương Đảng: Lê Minh Trí, Trưởng ban Nội chính Trung ương; Nguyễn Thanh Nghị, Trưởng ban Chính sách, chiến lược Trung ương; các Ủy viên Bộ Chính trị: Đại tướng Phan Văn Giang, Phó Thủ tướng Chính phủ, Bộ trưởng Bộ Quốc phòng; Đại tướng Lương Tam Quang, Bộ trưởng Bộ Công an; Lê Hoài Trung, Bộ trưởng Bộ Ngoại giao; các Ủy viên Trung ương Đảng: Nguyễn Hải Ninh, Chánh Văn phòng Trung ương Đảng; Ngô Văn Tuấn, Bộ trưởng Bộ Tài chính; Lê Mạnh Hùng, Bộ trưởng Bộ Công Thương; Vũ Hải Quân, Bộ trưởng Bộ KH&CN; Trịnh Việt Hùng, Bộ trưởng Bộ NN&MT; Đào Hồng Lan, Bộ trưởng Bộ Y tế; các đồng chí: Tô Ân Xô, Trợ lý Tổng Bí thư, Chủ tịch nước, Phụ trách Văn phòng Tổng Bí thư; Nguyễn Quốc Dũng, Đại sứ đặc mệnh toàn quyền Việt Nam tại Hoa Kỳ; Đỗ Hùng Việt, Đại sứ, Trưởng Phái đoàn Việt Nam tại Liên Hợp Quốc; Phạm Vinh Quang, Đại sứ đặc mệnh toàn quyền Việt Nam tại Canada.

Chuyến công tác của Tổng Bí thư, Chủ tịch nước Tô Lâm tham dự Phiên thảo luận chung cấp cao Đại hội đồng Liên Hợp Quốc Khóa 81, hoạt động song phương tại Hoa Kỳ và thăm cấp Nhà nước tới Canada sẽ góp phần quan trọng thắt chặt và làm sâu sắc hơn nữa quan hệ giữa Việt Nam với Liên Hợp Quốc, với Hoa Kỳ và các đối tác; thúc đẩy quan hệ Việt Nam - Canada phát triển thực chất và gắn kết hơn nữa; đồng thời khẳng định một Việt Nam chủ động, tích cực và có trách nhiệm trong các vấn đề toàn cầu, đóng góp tích cực vào hòa bình, ổn định, hợp tác, phát triển ở khu vực cũng như trên thế giới. **P.V**

Khánh thành công viên tưởng niệm các Anh hùng liệt sĩ Ngũ Hành Sơn

Ngày 20.9, tại phường Ngũ Hành Sơn, TP Đà Nẵng diễn ra Lễ khánh thành công trình công viên tưởng niệm các Anh hùng liệt sĩ Ngũ Hành Sơn. Phát biểu tại buổi lễ, Phó Chủ tịch UBND TP Đà Nẵng Nguyễn Thị Anh Thi nhấn mạnh, thắng lợi vĩ đại của hai cuộc kháng chiến chống thực dân và đế quốc xâm lược là mốc son chói lọi, khẳng định ý chí độc lập, tự chủ và khát vọng hòa bình bất diệt của dân tộc Việt Nam.

Trong chiến công chung hiển hách ấy, quân và dân Ngũ Hành Sơn anh hùng đã đóng góp một phần máu xương vô giá; đã kiên cường giữ đất, giữ làng, lập nên những chiến công vang dội, góp phần bảo vệ vững chắc nền độc lập, tự do của Tổ quốc... Cùng với việc gìn giữ giá trị tưởng niệm, phường Ngũ Hành Sơn nghiêm túc nghiên cứu, kết nối công trình với hệ thống di tích và danh thắng Ngũ Hành Sơn. Sự kết hợp này sẽ tạo nên một không gian di sản liền mạch, nơi giao thoa giữa lịch sử, văn hóa, tâm linh và giáo dục truyền thống - qua đó nâng tầm giá trị của vùng đất Ngũ Hành Sơn.

Công trình công viên tưởng niệm các Anh hùng liệt sĩ Ngũ Hành Sơn được khởi công xây dựng vào ngày 21.10.2025 với tổng kinh phí đầu tư hơn 26 tỉ đồng từ nguồn ngân sách thành phố, tại khu đất dưới chân núi Thổ Sơn, diện tích 8.965 m^2, nằm trong khuôn viên danh lam thắng cảnh quốc gia đặc biệt Ngũ Hành Sơn. Công trình được thiết kế gồm khu tưởng niệm và dâng hương, bia ghi danh 2.081 liệt sĩ và 601 Mẹ Việt Nam anh hùng, tháp chuông và các hạng mục liên quan. Mỗi hạng mục của công trình đều được quan tâm, đầu tư và thi công với tinh thần trách nhiệm cao, hướng tới bảo đảm tính bền vững, giá trị thẩm mỹ và sự hài hòa với cảnh quan, văn hóa của khu vực; qua đó góp phần truyền tải những giá trị lịch sử, văn hóa và cốt cách của mảnh đất, con người Ngũ Hành Sơn. **A.DŨNG**

Từ "được làm"...

(Tiếp theo trang 1)

Tuy nhiên, trên thực tế, có những người cao tuổi, đau ốm hoặc vì những lý do khác mà không thể trực tiếp thực hiện quyền ấy. Năng lực pháp lý có, nhưng năng lực hành vi trong trường hợp cụ thể lại không tương ứng.

Trên thế giới cũng có những trường hợp năng lực pháp lý của con người bị bó hẹp. Chẳng hạn, ở một số nơi áp dụng những quy định tôn giáo hà khắc, trẻ em gái không được đến trường. Khi "một nửa thế giới", hay "một nửa đất nước" là nữ giới không được tham gia đầy đủ vào học tập và các hoạt động xã hội, thiệt thòi không chỉ thuộc về chính họ mà còn là sự mất mát đối với toàn xã hội.

Bởi vậy, xu hướng chung của các xã hội tiến bộ là mở rộng cơ hội để con người phát huy tiềm năng vốn có. Một ví dụ khá rõ là sự chuyển biến từ thời bao cấp sang cơ chế thị trường. Khi những ràng buộc cũ được nới lỏng, sức sáng tạo và tính linh hoạt của con người thay đổi nhanh chóng; từ tâm thế thụ động, trông chờ, nhiều người trở nên năng động hơn trong sản xuất, kinh doanh.

Nhưng chính những thay đổi rõ rệt ấy đôi khi lại khiến chúng ta dễ ngộ nhận rằng cứ mở cơ chế là sẽ có kết quả. Nhà nước có thể đầu tư cơ sở hạ tầng giao thông để thuận lợi cho lưu thông kinh tế và sinh hoạt, nhưng nếu chất lượng hàng hóa không được nâng lên thì hiệu quả khai thác hạ tầng đến đâu? Nhà nước chủ trương đột phá về khoa học, công nghệ, tạo điều kiện thông thoáng, nghĩa là mở rộng tối đa khả năng về mặt pháp lý; song khoa học, công nghệ phát triển đến đâu còn tùy thuộc vào thực lực của từng cá nhân, từng nhóm nghiên cứu. Đó là những giới hạn tự thân không thể vượt qua chỉ bằng việc mở rộng cơ chế.

Có không ít tâm lý cho rằng Nhà nước mở ra lĩnh vực nào thì xã hội ắt sẽ đạt được thành tựu ở lĩnh vực ấy. Trong khi đó, giữa hai loại "năng lực" này luôn tồn tại một khoảng cách, nhất là với những lĩnh vực khó, phụ thuộc trực tiếp vào chất lượng và đẳng cấp của con người như khoa học, nghệ thuật, thể thao đỉnh cao.

Nhà nước có cơ chế cho phép chuyên gia ra nước ngoài làm việc, nhưng thực tế có bao nhiêu chuyên gia đủ năng lực cạnh tranh trên thị trường quốc tế? Nhà nước khuyến khích sáng tạo các sản phẩm văn hóa nghệ thuật, đưa ra nước ngoài, nhưng khả năng của chúng ta vẫn có giới hạn. Nhà nước tạo điều kiện để vận động viên thi đấu quốc tế, nhưng có bao nhiêu người đủ trình độ bước vào những sân chơi đỉnh cao?

Khách quan mà nói, năng lực pháp lý mà Nhà nước mở ra trong nhiều trường hợp vẫn cách khá xa năng lực hành vi thực tế của xã hội. Vấn đề là Nhà nước cũng cần tiếp tục xem xét ở đâu còn những rào cản pháp lý đang hạn chế hoạt động của công dân để tháo gỡ phù hợp.

Khi năng lực pháp lý không còn là trở ngại, thì việc đạt hay không đạt được điều gì cuối cùng phụ thuộc vào năng lực hành vi của mỗi cá nhân và của cả xã hội. Lúc ấy, vấn đề không còn nằm ở chỗ "được phép hay không", mà ở chỗ "có làm được hay không". Vì thế, có lẽ câu hỏi mỗi người nên tự đặt ra là: Nhà nước đã tháo gỡ rào cản, đã mở rộng cơ hội, vậy mình sẽ làm được gì? ■

Các Bộ, ngành và địa phương khẩn trương ban hành Kế hoạch triển khai đồng bộ các hệ giá trị

Bộ VHTTDL vừa có văn bản đề nghị các Bộ, ngành, cơ quan Trung ương và địa phương chưa ban hành Kế hoạch triển khai đồng bộ hệ giá trị quốc gia, hệ giá trị văn hóa, hệ giá trị gia đình, chuẩn mực con người Việt Nam khẩn trương hoàn thành trước ngày 30.9.2026.

Theo văn bản số 5942/BVHTTDL-VHCSGĐTV của Bộ VHTTDL về việc đôn đốc ban hành Kế hoạch triển khai đồng bộ hệ giá trị quốc gia, hệ giá trị văn hóa, hệ giá trị gia đình, chuẩn mực con người Việt Nam, tính đến ngày 16.9, Bộ đã nhận được Kế hoạch của 21 địa phương. Trước đó, ngày 2.7.2026, Thủ tướng Chính phủ ban hành Quyết định số 1189/QĐ-TTg về Kế hoạch triển khai đồng bộ hệ giá trị quốc gia, hệ giá trị văn hóa, hệ giá trị gia đình, chuẩn mực con người Việt Nam. Tại văn bản số 6427/VPCP-KGVX, Phó Thủ tướng Phạm Thị Thanh Trà giao Bộ VHTTDL chủ trì, phối hợp với các Bộ, cơ quan liên quan triển khai hiệu quả Kế hoạch ban hành kèm theo Quyết định số 1189/QĐ-TTg. Trong đó, Phó Thủ tướng lưu ý làm tốt công tác truyền thông; xây dựng phương pháp truyền thông trên pa-nô, áp phích, tờ gấp; đưa nội dung các hệ giá trị vào trường học, cơ quan, đơn vị, doanh nghiệp, cộng đồng dân cư, thôn, tổ dân phố nhằm tạo sự lan tỏa.

Thực hiện nhiệm vụ được giao, Bộ VHTTDL đã ban hành văn bản số 4272/BVHTTDL-VHCSGĐTV ngày 13.7.2026, đề nghị các Bộ, ngành, địa phương tổ chức triển khai đồng bộ các hệ giá trị. Theo đó, các Bộ, ngành, địa phương khẩn trương xây dựng, ban hành Kế hoạch triển khai thực hiện. Kế hoạch cần bám sát mục tiêu, nhiệm vụ, giải pháp của Quyết định; xác định rõ nhiệm vụ trọng tâm, tiến độ thực hiện, cơ quan chủ trì, cơ quan phối hợp, sản phẩm hoặc kết quả đầu ra, tiêu chí đánh giá và nguồn lực bảo đảm. Nội dung Kế hoạch tập trung rà soát các văn bản, chương trình, đề án thuộc phạm vi quản lý để sửa đổi, bổ sung hoặc ban hành mới theo thẩm quyền; lồng ghép việc triển khai các hệ giá trị trong quá trình xây dựng và tổ chức thực hiện chính sách, chương trình, đề án của ngành, lĩnh vực và địa phương. Việc rà soát, xác định danh mục văn bản cần xử lý trong giai đoạn 2026-2027 phải được hoàn thành theo yêu cầu.

Cùng với đó, các Bộ, ngành, địa phương xây dựng kế hoạch truyền thông hằng năm phù hợp với từng nhóm đối tượng; đa dạng hóa hình thức tuyên truyền trên báo chí, môi trường số, hệ thống thông tin cơ sở, thông qua hoạt động truyền thông trực tiếp và các hình thức phù hợp khác. Các nhiệm vụ của Kế hoạch cũng được lồng ghép với chương trình, đề án, phong trào, cuộc vận động và nhiệm vụ thường xuyên của cơ quan, đơn vị, địa phương; ưu tiên gắn với xây dựng đời sống văn hóa, phát triển gia đình, giáo dục, xây dựng nông thôn mới, đô thị văn minh, chuyển đổi số, cải cách hành chính và các chương trình phát triển kinh tế - xã hội nhằm bảo đảm tính thống nhất, đồng bộ và sử dụng hiệu quả nguồn lực.

Để bảo đảm triển khai Quyết định số 1189/QĐ-TTg đúng tiến độ, đồng bộ và hiệu quả, tại văn bản số 5942/BVHTTDL-VHCSGĐTV, Bộ VHTTDL đề nghị các Bộ, ngành, cơ quan Trung ương và địa phương chưa ban hành Kế hoạch khẩn trương rà soát các nhiệm vụ được giao, hoàn thành việc xây dựng, ban hành Kế hoạch trước ngày 30.9.2026; đồng thời gửi Kế hoạch về Bộ để tổng hợp, theo dõi và báo cáo Thủ tướng Chính phủ theo quy định. Đối với các Bộ, ngành, cơ quan Trung ương và địa phương đã ban hành Kế hoạch, Bộ đề nghị tập trung bố trí nguồn lực, tổ chức triển khai các nhiệm vụ bảo đảm chất lượng, tiến độ và thực hiện đầy đủ chế độ thông tin, báo cáo theo quy định.

L.S

VỀ LỘ TRÌNH SIẾT PHƯƠNG THỨC TUYỂN SINH ĐẠI HỌC (2027-2028):

Bộ GD&ĐT đưa ra lộ trình thu gọn phương thức xét tuyển

Hôm qua 20.9, Ủy ban Văn hóa và Xã hội của Quốc hội tổ chức phiên giải trình của Bộ trưởng Bộ GD&ĐT. Chủ trì phiên giải trình có Phó Chủ tịch Quốc hội Nguyễn Thị Thanh; Chủ nhiệm Ủy ban Văn hóa và Xã hội của Quốc hội Nguyễn Đắc Vinh và Bộ trưởng Hoàng Minh Sơn cùng lãnh đạo các Bộ có liên quan.

Bộ trưởng Bộ GD&ĐT Hoàng Minh Sơn tại phiên báo cáo, giải trình Ảnh: CHINHPHU.VN

Phát biểu khai mạc, Chủ nhiệm Ủy ban Văn hóa và Xã hội Nguyễn Đắc Vinh nhấn mạnh, mục đích phiên giải trình nhằm đánh giá tình hình triển khai thực hiện các luật, nghị quyết được ban hành trong lĩnh vực giáo dục và đào tạo sau gần 9 tháng thực hiện; làm rõ tiến độ xây dựng, ban hành văn bản quy định chi tiết, hướng dẫn thi hành; kết quả bước đầu triển khai trên thực tế; những khó khăn, vướng mắc trong tổ chức thực hiện, phân tích nguyên nhân của những khó khăn, vướng mắc, bất cập; làm rõ trách nhiệm của Chính phủ, Bộ GD&ĐT, các Bộ, ngành, địa phương trong tổ chức thực hiện các quy định pháp luật.

Từ đó, đề xuất các giải pháp tiếp tục hoàn thiện về chính sách, pháp luật; giải pháp trong tổ chức thực hiện phù hợp với thực tiễn, nâng cao hiệu lực, hiệu quả quản lý nhà nước; bảo đảm quy định của các luật, nghị quyết của Quốc hội được triển khai đồng bộ, thống nhất, hiệu quả trong thời gian tới, trong đó, đặc biệt là các quy định, giải pháp mang tính chất đột phá dành cho lĩnh vực này. Phát biểu chỉ đạo, Phó Chủ tịch Quốc hội Nguyễn Thị Thanh nhấn mạnh, giáo dục và đào tạo là quốc sách hàng đầu, có ý nghĩa quyết định đối với tương lai dân tộc.

Tại phiên giải trình, Bộ trưởng Hoàng Minh Sơn đã báo cáo việc tổ chức triển khai thực hiện các luật, nghị quyết; tiến độ, chất lượng xây dựng, ban hành văn bản quy định chi tiết và hướng dẫn thực hiện đối với từng luật, nghị quyết. Giải trình, làm rõ một số vấn đề liên quan đến đội ngũ nhà giáo, sắp xếp trường lớp, Bộ trưởng Hoàng Minh Sơn cho biết, tình trạng thừa, thiếu giáo viên hiện nay xuất phát từ nhiều nguyên nhân, trong đó có việc một số địa phương chưa mạnh dạn tuyển dụng do chịu áp lực chung về tinh giản biên chế, trong khi đội ngũ giáo viên chiếm tỷ lệ lớn trong tổng số biên chế.

Để giải quyết vấn đề này, Bộ trưởng Hoàng Minh Sơn cho rằng việc giao Giám đốc Sở GD&ĐT quyền tuyển dụng, thuyên chuyển, điều động giáo viên theo Nghị quyết 248/2025/NQ-QH15, Nghị quyết về số cơ chế, chính sách đặc thù, vượt trội để thực hiện đột phá phát triển giáo dục và đào tạo là một giải pháp rất quan trọng. Thực tế tại một số địa phương cho thấy, tuyển dụng tập trung mang lại nhiều ưu điểm, vừa bảo đảm tổng thể nhu cầu của các trường, vừa tạo điều kiện để giáo viên đăng ký nguyện vọng trong một kỳ tuyển dụng chung. Theo tính toán của Bộ GD&ĐT, khi áp dụng định mức mới, số giáo viên còn thiếu so với thực tế dự kiến khoảng trên 40.000 người. Con số này gần tương đương với số giáo viên đang làm việc theo chế độ hợp đồng và cũng tương ứng với số biên chế giáo viên đã được giao nhưng các địa phương chưa tuyển dụng hết.

Bộ trưởng cho rằng, nếu thời gian tới các địa phương được giao số biên chế còn thiếu và tổ chức tuyển dụng đầy đủ thì cơ bản có thể đáp ứng nhu cầu. Với những hiện tượng tiêu cực xảy ra trong kỳ thi vừa qua, Bộ trưởng Hoàng Minh Sơn cho biết Bộ đã phân tích nguyên nhân và đề xuất định hướng giải pháp, để vừa giữ được sự ổn định của kỳ thi, vừa tăng cường các biện pháp kiểm soát chất lượng. Trong đó, Bộ đã tăng cường ứng dụng công nghệ, phân tích dữ liệu để giảm thiểu gian lận trong thi cử. Bộ trưởng nhấn mạnh quan trọng nhất là đảm bảo công bằng trong việc lựa chọn, đánh giá thí sinh vào các trường đại học, nâng cao chất lượng đào tạo và nguồn nhân lực. Đề cập đến việc nâng cao năng lực đào tạo nhân lực cho các ngành chiến lược, Bộ trưởng Hoàng Minh Sơn cho rằng, các trường đại học cần được đánh giá không chỉ qua số lượng, chất lượng đầu vào mà quan trọng hơn là năng lực đào tạo.

Về lộ trình siết phương thức tuyển sinh đại học (2027-2028), theo Bộ GD&ĐT, dù có khoảng 20 nhóm phương thức tuyển sinh, nhưng thực chất quá trình xét tuyển tập trung vào ba nhóm chính: Điểm thi tốt nghiệp THPT, học bạ THPT và các kỳ thi đánh giá năng lực/máy tính. Nhằm khắc phục tình trạng phân bổ chỉ tiêu không hợp lý giữa các phương thức gây mất công bằng và điểm chuẩn chênh lệch lớn, Bộ GD&ĐT đưa ra lộ trình thu gọn phương thức xét tuyển: Năm 2027: Mỗi ngành/chương trình đào tạo chỉ được sử dụng tối đa ba phương thức tuyển sinh; Năm 2028: Tiến tới mỗi ngành/chương trình đào tạo chỉ sử dụng 1 phương thức tuyển sinh duy nhất. Bên cạnh đó, Bộ sẽ làm việc với các đại học lớn để kết nối, hợp nhất các kỳ thi đánh giá năng lực giúp giảm tải áp lực thi cử cho học sinh khi đăng ký vào các ngành có tỷ lệ cạnh tranh cao (khoảng 30% tổng chỉ tiêu toàn hệ thống).

Về vấn đề sử dụng chứng chỉ tiếng Anh quốc tế (như IELTS) trong tuyển sinh, việc cộng điểm thưởng thêm ngoài tổ hợp xét tuyển đã gây ra sự mất công bằng giữa các thí sinh, đặc biệt là học sinh ở các vùng khó khăn không có điều kiện luyện thi chứng chỉ đắt tiền. Bộ GD&ĐT đưa ra giải pháp: Các trường có nhu cầu tuyển sinh bằng tiếng Anh phải đưa môn tiếng Anh vào tổ hợp xét tuyển và quy đổi điểm chứng chỉ tương đương sang điểm môn tiếng Anh; Không áp dụng chính sách cộng thêm điểm thưởng (ngoài điểm tổ hợp) cho thí sinh có chứng chỉ IELTS/tiếng Anh đối với những ngành/tổ hợp không yêu cầu chuyên sâu về ngoại ngữ. Tiến tới chấm dứt việc cộng điểm thưởng IELTS để đảm bảo nguyên tắc tuyển sinh công bằng, đánh giá đúng năng lực người học.

Liên quan đến chương trình và sách giáo khoa (SGK), Bộ GD&ĐT đang khẩn trương thực hiện chỉ đạo của lãnh đạo Đảng, Nhà nước và Chính phủ: Thành lập các hội đồng chuyên môn rà soát đồng bộ, toàn diện chương trình và SGK; kịp thời chỉnh sửa các nội dung bất cập, giảm tải khối lượng học tập không cần thiết, tăng cường giáo dục đạo đức, kỹ năng sống và trách nhiệm xã hội. Theo Bộ GD&ĐT, tổng nhu cầu sách giáo khoa năm học 2026-2027 là 245,94 triệu bản. Số sách còn thiếu đã giảm từ hơn 2,71 triệu bản ngày 15.9 xuống còn 908.689 bản vào 17h ngày 19.9, tương đương khoảng 0,37% tổng nhu cầu.

Theo Bộ trưởng Hoàng Minh Sơn, số lượng thiếu hụt cục bộ, khoảng 900.000 bản chủ yếu do công tác dự báo, đặt hàng muộn ở một số địa phương. Bộ đang chỉ đạo Nhà xuất bản Giáo dục Việt Nam và các đơn vị khẩn trương cung ứng bổ sung đầy đủ trong vài ngày tới, đồng thời rút kinh nghiệm để hoàn thiện cơ chế đặt hàng trực tiếp qua nhà trường cho các năm học sau...

P.V (tổng hợp)

Huy động tất cả nguồn lực, in ấn, cung ứng đủ SGK, báo cáo trước 22.9

Thủ tướng Lê Minh Hưng yêu cầu Bộ GD&ĐT tập trung huy động tất cả các nguồn lực, điều tiết ngay, in ấn, cung ứng đầy đủ số lượng, bảo đảm chất lượng sách giáo khoa (SGK) cho các cơ sở giáo dục phổ thông, không được để thiếu SGK cho học sinh học tập, hoàn thành việc cung ứng sách và báo cáo Thủ tướng Chính phủ trước ngày 22.9.2026.

Văn phòng Chính phủ có văn bản số 9561/VPCP-KGVX truyền đạt ý kiến chỉ đạo của Thủ tướng Lê Minh Hưng về việc cung ứng SGK năm học 2026-2027. Về việc cung ứng SGK năm học 2026-2027, Thủ tướng Lê Minh Hưng yêu cầu Bộ GD&ĐT khẩn trương, quyết liệt chỉ đạo các địa phương, Nhà xuất bản Giáo dục Việt Nam thực hiện nghiêm chỉ đạo của Thủ tướng Chính phủ tại Phiên họp Chính phủ chuyên đề về xây dựng pháp luật tháng 9 năm 2026 và của lãnh đạo Chính phủ tại văn bản số 9481/VPCP-KGVX ngày 17.9.2026, văn bản số 467/TB-VPCP ngày 10.9.2026; trong đó lưu ý:

Tập trung huy động tất cả các nguồn lực, điều tiết ngay, in ấn, cung ứng đầy đủ số lượng, bảo đảm chất lượng SGK cho các cơ sở giáo dục phổ thông, không được để thiếu SGK cho học sinh học tập, hoàn thành việc cung ứng sách và báo cáo Thủ tướng Chính phủ trước ngày 22.9.2026. Thủ tướng Lê Minh Hưng chỉ đạo Bộ GD&ĐT khẩn trương rà soát, nghiên cứu, xem xét điều chỉnh Chương trình giáo dục phổ thông theo hướng giảm tải, lấy giáo dục phổ thông làm nền tảng, đảm bảo mọi học sinh đều được học tập, trang bị đầy đủ kiến thức, kỹ năng, phẩm chất và năng lực cần thiết, chú trọng giáo dục đạo đức, nhân cách, lòng yêu nước, ý thức trách nhiệm, khát vọng cống hiến;

Rà soát, hoàn thiện SGK theo hướng thiết thực, hiệu quả, kịp thời điều chỉnh những bất cập theo đúng chỉ đạo của Tổng Bí thư, Chủ tịch nước tại Thông báo số 160-TB/VPTW ngày 29.8.2026 và chỉ đạo của Thủ tướng Chính phủ tại Thông báo kết luận số 456/TB-VPCP ngày 29.8.2026; báo cáo Thủ tướng Chính phủ trong tháng 12.2026.

Nghiêm cấm học viên tập lái xe ôtô trên các tuyến đường cao tốc phân kỳ đầu tư

Bộ Xây dựng vừa có văn bản gửi Sở Xây dựng các tỉnh, thành phố; các cơ sở đào tạo lái xe tiếp tục tăng cường chất lượng công tác đào tạo lái xe trên đường. Qua thông tin và phản ánh, hiện nay, trên đường bộ đã xảy ra một số vụ TNGT gây hậu quả nghiêm trọng và đặc biệt nghiêm trọng do người lái xe vi phạm tốc độ, khoảng cách an toàn trên đường quốc lộ, đặc biệt là trên các tuyến đường cao tốc; trên một số tuyến đường, nhất là các tuyến đường có tốc độ khai thác cao vẫn còn tình trạng người điều khiển xe tập lái chưa chấp hành nghiêm các quy định của pháp luật về trật tự an toàn giao thông.

Do đó, Bộ Xây dựng yêu cầu Sở Xây dựng các tỉnh, thành phố và các cơ sở đào tạo lái xe tiếp tục nghiên cứu, tuyên truyền, phổ biến, quán triệt sâu rộng và tổ chức thực hiện việc chấp hành quy định về tốc độ và khoảng cách an toàn đối với phương tiện khi lưu thông trên đường bộ nói chung và đường cao tốc nói riêng. Các cơ sở đào tạo lái xe thực hiện nghiêm các quy định của pháp luật về kinh doanh và điều kiện kinh doanh hoạt động đào tạo lái xe; tiếp tục nâng cao chất lượng đào tạo, siết chặt công tác kiểm tra, đánh giá học viên đạt kết quả theo bộ câu hỏi và quy trình sát hạch lý thuyết, các bài lái xe liên hoàn và lái xe trên đường do Bộ Công an ban hành.

Các đơn vị trên cũng cần chỉ đạo các giáo viên dạy thực hành lái xe cho học viên tập lái trên các tuyến đường được quy định trong giấy phép xe tập lái; không cho học viên tập lái trên các tuyến đường cao tốc phân kỳ đầu tư và tại làn xe số 1 trên đường cao tốc (làn sát với dải phân cách giữa); chấp hành nghiêm chế độ bảo trì, bảo dưỡng, kiểm tra đối với xe tập lái, không sử dụng các xe tập lái không đảm bảo các điều kiện về chất lượng, an toàn kỹ thuật và bảo vệ môi trường tham gia dạy lái xe tại sân tập lái và trên đường giao thông.

Các cơ sở đào tạo lái xe rà soát, định kỳ, đột xuất kiểm tra tình trạng sức khỏe; hiệu lực của giấy phép lái xe; kinh nghiệm, kỹ năng lái xe và bảo hiểm tay lái của giáo viên dạy thực hành lái xe để phân công giáo viên đủ điều kiện tham gia dạy thực hành lái xe; kiên quyết không để giáo viên, học viên sử dụng đồ uống có cồn, chất ma túy và các chất kích thích trước và trong quá trình đào tạo lái xe… **B.N**

Nguy hiểm rình rập từ ngậm dầu phun lửa ở Hà Nội

● **Bài, ảnh: VĂN SỸ**

Những tưởng vấn nạn sử dụng trẻ nhỏ "làm xiếc" ngậm dầu hỏa thổi lửa nhằm mưu sinh trên nhiều tuyến phố phần nào đã được ngăn chặn ở một số tỉnh, thành phía Nam như TP.HCM, Cần Thơ, thì nay lại xuất hiện ở Hà Nội. Nguy cơ gây bệnh tật và cháy nổ từ cảnh "làm xiếc" đã được cảnh báo, nhưng chưa thấy xử lý.

Nhiều tháng nay, khi hoàng hôn buông xuống, giữa tiếng nói cười, xe cộ đan xen mùi thức ăn lan dọc tuyến phố ẩm thực Nguyễn Văn Tuyết (Hà Nội), bất chợt thực khách phát hiện mùi dầu hỏa xen vào. Đó là dấu hiệu của những đứa trẻ chỉ mới 8-10 tuổi lần lượt xuất hiện giữa dòng người, mang theo dầu hỏa, lửa để bắt đầu một buổi tối mưu sinh kéo dài đến tận khuya.

Giữa con phố đông người và xe cộ, những đứa trẻ mặt mũi lấm lem, quần áo xộc xệch. Trên tay mỗi đứa trẻ là một bình dầu hỏa khoảng 1,5 lít, một chiếc ca nhựa để nhận tiền từ thực khách cùng hai que đuốc phục vụ màn "biểu diễn". Đi dọc các hàng quán sầm uất, khi bắt gặp những bàn tụ tập ăn uống đông người, một đứa trẻ dừng lại, hét lớn như ra hiệu thông báo rồi bắt đầu… "biểu diễn" khá thuần thục. T., một đứa trẻ trong nhóm bắt đầu ngửa cổ ngụm một ít dầu hỏa mang theo mình, rồi phun thẳng lên chiếc que đã có lửa. Thế là ngọn lửa bùng lên. Những màn phun lửa với các động tác huơ que đuốc diễn ra ngay cạnh nơi thực khách đang dùng bữa. Không có sân khấu hay khoảng không gian riêng, màn "biểu diễn" diễn ra ngay giữa nhịp đi lại của tuyến phố.

Mỗi màn biểu diễn chỉ kéo dài vài phút. Có khách dừng câu chuyện để theo dõi, có người lấy tiền đưa cho các em. Phần lớn số tiền những trẻ "làm xiếc" nhận được từ 10.000-20.000 đồng/ lượt, có trường hợp nhiều hơn, tùy khách cho. Theo quan sát của chúng tôi, nhóm của những đứa trẻ này có ít nhất ba người lần lượt xuất hiện trên các hàng quán; đứa trẻ này vừa rời một quán thì phía trước lại có đứa trẻ khác tiếp cận. Trong số đó chúng tôi bắt gặp một đứa trẻ và cho biết "em 10 tuổi và đi mưu sinh cùng anh Hai". Theo lời đứa trẻ, hai anh em họ không làm theo một nhóm cố định. Công việc này mới bắt đầu được vài tháng trở lại đây. Đứa trẻ tên T. cho hay trước khi ra Hà Nội "biểu diễn" kiếm tiền đã "làm xiếc" ở TP.HCM. Nhưng vì khó khăn quá bởi có nhiều người cùng làm nên đã rủ nhau ra Hà Nội.

Theo chân những đứa trẻ chúng tôi được biết, "địa bàn" hoạt động của "gánh xiếc" này không chỉ diễn ra ở phố ẩm thực Nguyễn Văn Tuyết vào buổi tối, mà có thể bắt đầu từ khoảng 9h sáng, di chuyển qua những khu vực có đông hàng quán và người qua lại. Đứa trẻ tên T. cho biết đã đi từ khu vực Tây Hồ xuống Nguyễn Văn Tuyết rồi tiếp tục tìm những nơi có nhiều khách để "biểu diễn". Một ngày phải thu được một triệu đồng. Khi được hỏi vì sao phải kiếm số tiền lớn như vậy trong một ngày, T. trả lời hồn nhiên: "Phải kiếm đủ mới có tiền ăn". Với T., một ngày đi làm "biểu diễn" cũng không có giờ kết thúc cố định, mà phụ thuộc vào số tiền kiếm được. Chúng tôi gặng hỏi T. và những đứa bạn đi "biểu diễn" cùng quê ở đâu, sao không đi học, nhưng chỉ nhận được cái lắc đầu rồi lặng lẽ bỏ đi.

Trong những ngày đêm theo dõi nhóm trẻ "làm xiếc" ngậm dầu hỏa phun lửa, chúng tôi nhận thấy chúng dường như không thay quần áo, vẫn chỉ chiếc áo cũ sờn. Sau nhiều giờ di chuyển và "biểu diễn", T. và chúng bạn bắt đầu mệt mỏi hiện rõ trên khuôn mặt. Ngồi tạm mép đường, chúng tôi hỏi T. ngậm dầu phun lửa qua nhiều ngày tháng như thế không sợ nguy hiểm, ảnh hưởng đến sức khỏe, cầm tờ 20 nghìn, T. cho hay "có sợ nhưng vẫn phải làm. Không làm thì đói". Bình dầu hỏa vẫn được mang theo bên người T., những màn "biểu diễn" vẫn tiếp diễn trước các bàn ăn.

Một đứa trẻ tên T. ngậm dầu hỏa phun lửa để mưu sinh trên phố ẩm thực Nguyễn Văn Tuyết (Hà Nội)

Theo nhiều chuyên gia y tế, thổi lửa bằng dầu hỏa hay xăng là một công việc cực kỳ nguy hiểm, ẩn chứa nhiều nguy cơ nghiêm trọng, đe dọa trực tiếp đến tính mạng, sức khỏe lâu dài của người biểu diễn và cộng đồng. Ngậm dầu hoặc xăng phun lửa thường xuyên sẽ hủy hoại khoang miệng và hệ tiêu hóa; nguy cơ gây ung thư rất cao, đồng thời gây tổn thương hệ hô hấp. Vì thế cần được ngăn chặn kịp thời.

Anh Thọ (Cầu Giấy), một thực khách thường xuyên qua lại phố Nguyễn Văn Tuyết, cho biết đã nhiều lần bắt gặp những đứa trẻ "biểu diễn" ngậm dầu hỏa thổi để nhận tiền. Điều khiến anh chú ý là độ tuổi của những người đang thực hiện công việc này. "Các em còn nhỏ quá mà đã phải đi từng hàng quán để kiếm tiền", anh Thọ chia sẻ. Một hộ kinh doanh tại số 155 Nguyễn Văn Tuyết cho biết, hoạt động "biểu diễn" ngậm dầu thổi lửa để nhận tiền đã xuất hiện tại khu vực này gần năm nay. Trước đây người "biểu diễn" chủ yếu là người lớn, còn thời gian gần đây trẻ em xuất hiện nhiều hơn. Cũng theo hộ kinh doanh này, trước đây hình thức ngậm dầu thổi lửa, biểu diễn trên đường phố bằng loa kéo xuất hiện khá nhiều tại TP.HCM, nhưng nay lại chuyển ra Hà Nội.

Được biết, nhận thấy nguy cơ gây cháy nổ, có thời điểm lực lượng chức năng đã nhắc nhở, giải tán nhưng chỉ được thời gian, "gánh xiếc" này lại xuất hiện. Chị Nguyễn Thị Tơ, một thực khách quen thuộc ở phố ẩm thực Nguyễn Văn Tuyết than thở: "Nghề này rất nguy hiểm không chỉ đối với sức khỏe mà còn gây nguy cơ cháy nổ rất cao, ảnh hưởng đến cộng đồng. Vì thế chính quyền địa phương cần kiên quyết kiểm tra, ngăn chặn". ■

"Anh nằm lại ở đâu hơn nửa thế kỷ, gia đình mong anh trở về"

Bài, ảnh: PHAN HIẾU

Đó là câu hỏi đau đáu của gia đình liệt sĩ Dương Văn Hải khi hơn nửa thế kỷ qua người thân vẫn đang mong mỏi từng ngày, từng giờ anh trở về đất mẹ.

Hơn nửa thế kỷ trước, giữa chiến trường, một người đồng đội đã cẩn thận khắc tên Dương Văn Hải lên một mảnh nhôm, như một cách giữ lại danh tính của người lính đã hy sinh. Hơn 50 năm sau, chính những dòng chữ ấy đưa gia đình tìm đến nơi anh có thể đang nằm lại.

Quá khứ bất ngờ được đánh thức

Trong chiến dịch "500 ngày đêm đẩy mạnh tìm kiếm, quy tập và xác định danh tính hài cốt liệt sĩ", Ban Chỉ huy Quân sự phường Pleiku phối hợp với Đội K52, Bộ Chỉ huy Quân sự tỉnh Gia Lai, tiến hành rà soát, khai quật các phần mộ tại Nghĩa trang Liệt sĩ tỉnh Gia Lai.

Trong quá trình thực hiện nhiệm vụ, lực lượng chức năng phát hiện một vỏ hộp bằng nhôm màu trắng. Trên đó có những dòng chữ ghi quê quán, năm sinh và ngày hy sinh của liệt sĩ Dương Văn Hải. Thông tin này sau đó được công khai trên các phương tiện thông tin đại chúng. Từ những dòng chữ đã bạc màu theo thời gian, ký ức về một người lính tưởng chừng đã chìm vào quá khứ lại bất ngờ được đánh thức. Cựu chiến binh Lê Văn Thuân, người trực tiếp chôn cất và khắc những thông tin ấy lên tấm nhôm năm xưa, lập tức nhận ra người đồng đội. Ông vội vượt hơn 1.000km từ Thái Nguyên vào Gia Lai. "Khi chú Hải mất thì tôi có khắc cái bia để ở đó. Là Dương Văn Hải, thôn Làng Lai, xã La Hiên, huyện Võ Nhai. Năm sinh là 1949; hy sinh ngày 30.11.1973", ông Thuân nói.

Sau hơn 50 năm, người lính nằm lại chiến trường năm nào đã được gọi tên bởi chính người đồng đội từng tiễn anh. Trên tấm nhôm có một vài chi tiết khác với hồ sơ gốc về tên đệm và năm hy sinh. Nhưng địa chỉ quê quán và những ký ức của người đồng đội lại trùng khớp. Nhắc đến người đồng đội cũ, cựu chiến binh Lê Văn Thuân nhớ lại: "Chú Hải là con người rất thật thà, hiền lành. Nói chung các nhiệm vụ nào cũng hoàn thành hết, đồng chí rất là chịu khó. Bom đạn, chú ấy không sợ gì hết".

Chia sẻ về lý do những dòng chữ khắc trên bia mộ, ông Thuân cho biết: "Là đồng đội của mình, phải có vật kỷ niệm gì để sau này không bị mất liên lạc nên tôi đã khắc lại. Tình cảm như là anh em ruột thôi, nên đã vào chiến trường rồi thì anh em kể cả ở đâu đến đều chung một nhà hết".

Từ thông tin được đăng tải, gia đình bà Khoa đã vượt hơn 1.000km tìm lại anh trai

> *"Là đồng đội của mình nghĩ phải có vật kỷ niệm gì để sau này không bị mất liên lạc nên tôi đã khắc lại. Tình cảm như là anh em ruột nên đã vào chiến trường thì anh em bất kể cả ở đâu đến đều chung một nhà hết.*
>
> **(CCB LÊ VĂN THUÂN)**

Vượt ngàn cây số để tìm anh

Một tấm nhôm nhỏ, vài dòng chữ được khắc vội giữa chiến trường. Người khắc có lẽ không thể biết rằng, hơn nửa thế kỷ sau, những nét chữ ấy sẽ trở thành sợi dây nối người lính đã ngã xuống với những người thân vẫn ngày đêm chờ đợi.

Biết thông tin mộ liệt sĩ Dương Văn Hải ở Pleiku (Gia Lai), gia đình và đồng đội ở tỉnh Thái Nguyên đã vượt hơn 1.000 km vào Tây Nguyên tìm lại người thân. Gia đình liệt sĩ Dương Văn Hải có bốn anh chị em. Ông là người con thứ hai. Người anh cả hy sinh trong kháng chiến chống Mỹ và đến nay gia đình vẫn chưa biết tung tích. Vì thế, với gia đình hành trình tìm kiếm liệt sĩ Hải không chỉ là đi tìm một phần mộ. Đó còn là hành trình đi tìm một phần ký ức của gia đình đã thất lạc hơn nửa thế kỷ. Đứng trước phần mộ có di vật khắc tên người anh trai, bà Dương Thị Thu Khoa (74 tuổi), không cầm được nước mắt, xúc động: "Anh Hải ơi khi anh đi xa, bố mẹ và chúng em mong mỏi đến ngày toàn thắng nhưng không thấy anh về. Bố mẹ rất buồn và lúc nào cũng mong đến anh, các em lúc nào cũng nhắc tới tên anh".

Bà Khoa là em gái của liệt sĩ Dương Văn Hải. Hơn nửa thế kỷ qua, gia đình bà ở Thái Nguyên vẫn đau đáu một câu hỏi: "Anh nằm lại ở đâu hơn nửa thế kỷ, gia đình mong anh trở về?". Trong làn khói hương bay nghi ngút với những nén nhang thắp trước phần mộ anh trai mình, bà Khoa rưng rưng nước mắt: "Anh phù hộ cho bố mẹ và các em. Để một ngày gần nhất chúng em sẽ đưa anh về quê hương, sum họp với gia đình và các con cháu trong dòng họ nhà mình anh nhé". Thượng tá Lê Văn Hiếu, Chỉ huy trưởng Ban Chỉ huy Quân sự phường Pleiku, tỉnh Gia Lai cho biết: Phần mộ có di vật khắc tên liệt sĩ Dương Văn Hải nằm trong số 681 phần mộ được khai quật tại Nghĩa trang Liệt sĩ tỉnh Gia Lai. Trong số này, 531 mộ có mẫu hài cốt liệt sĩ đảm bảo điều kiện để giám định ADN. Sau khi hoàn thành khai quật, lực lượng chức năng tiếp tục hoàn chỉnh các phần mộ liệt sĩ, chờ kết quả xét nghiệm ADN và hoàn trả mẫu sinh phẩm đúng vị trí quy định.

Theo thượng tá Lê Văn Hiếu, người nhà của liệt sĩ Dương Văn Hải và nhân chứng là người khắc tên của liệt sĩ Dương Văn Hải đã phối hợp với Ban chỉ huy quân sự phường Pleiku để tiến hành rà soát, xác định. Đồng thời mong muốn rằng kết quả xét nghiệm ADN trong thời gian tới chính xác để gia đình có nguyện vọng đưa liệt sĩ Dương Văn Hải về quê thờ cúng.

CCB Lê Văn Thuân (thứ 4 từ trái qua), người trực tiếp khắc những thông tin của liệt sĩ Dương Văn Hải lên vỏ nhôm

Kết quả ADN vẫn đang được chờ đợi, nhưng từ chiếc vỏ nhôm nhỏ bé, một sợi dây liên lạc tưởng đã mất đã được nối lại. Và với gia đình, đó là hy vọng về ngày người con, người anh, người đồng đội năm xưa được trở về quê nhà, sau một hành trình dài hơn nửa thế kỷ nằm trong lòng đất. ■

Hà Nội yêu cầu làm rõ trách nhiệm vụ nam sinh tử vong tại Đông Ngạc

Chủ tịch UBND thành phố Hà Nội yêu cầu kiểm tra, xác minh, làm rõ trách nhiệm của tổ chức, cá nhân liên quan vụ nam sinh tử vong tại khu vực cống thoát nước ở phường Đông Ngạc; đồng thời khắc phục ngay những tồn tại được báo chí phản ánh.

Theo văn bản chỉ đạo của UBND thành phố Hà Nội, ngày 18.9, các cơ quan báo chí đăng bài phản ánh việc người dân địa phương cho biết tuyến đường nơi xảy ra vụ việc thường xuyên ngập úng mỗi khi mưa, tiềm ẩn nguy hiểm; người dân đã nhiều lần kiến nghị nhưng chưa được sửa chữa, khắc phục. Từ đó, Chủ tịch UBND thành phố giao UBND phường Đông Ngạc chủ trì, phối hợp các đơn vị liên quan khẩn trương kiểm tra, xác minh, làm rõ nội dung báo chí phản ánh; làm rõ trách nhiệm của tổ chức, cá nhân và xử lý theo quy định của pháp luật nếu có; đồng thời có biện pháp khắc phục ngay những tồn tại. Kết quả thực hiện phải được báo cáo UBND thành phố trong ngày 20.9.

Các Sở Y tế, Nội vụ, UBND phường Đông Ngạc và các đơn vị liên quan được yêu cầu tổ chức thăm hỏi, động viên, hỗ trợ vật chất, tinh thần gia đình người bị nạn theo quy định; báo cáo UBND thành phố đối với những nội dung vượt thẩm quyền. Trước đó, khoảng 10h ngày 17.9, người dân phát hiện một xe máy bị đổ gần miệng cống thoát nước tại khu vực cuối phố Viên, phường Đông Ngạc, trong thời điểm khu vực này bị ngập sau mưa lớn. Qua xác minh, phương tiện liên quan đến một nam sinh đang mất liên lạc. Lực lượng chức năng đã tổ chức tìm kiếm tại hệ thống cống thoát nước và các khu vực liên quan.

Vào khoảng 11h15 ngày 18.9, lực lượng tìm kiếm phát hiện một chiếc mũ bảo hiểm được cho là của nam sinh trong hệ thống cống. Đến 11h35 cùng ngày, lực lượng chức năng phát hiện thi thể nam giới tại khu vực miệng cống cầu Mỏ, phố Viên. Nạn nhân sau đó được xác định là N.Đ.S., sinh năm 2008, quê Ninh Bình, sinh viên năm thứ nhất Khoa Cơ điện, Trường Đại học Mỏ - Địa chất. Sau vụ việc, một số cơ quan báo chí phản ánh về tình trạng ngập úng cũng như việc quản lý, duy trì hệ thống thoát nước tại khu vực xảy ra sự việc. Nguyên nhân vụ việc, trách nhiệm của các tổ chức, cá nhân liên quan và những nội dung báo chí phản ánh đang được cơ quan có thẩm quyền kiểm tra, xác minh, làm rõ. **T.SƯƠNG**

CÙ LAO CHÀM:

Từ "săn" cua đá đến khai thác văn minh

● KHÁNH CHI

Từng đứng trước nguy cơ cạn kiệt vì bị khai thác ồ ạt, cua đá Cù Lao Chàm được quản lý bằng mùa vụ, kích thước, hạn ngạch và nhãn sinh thái. Hành trình bảo tồn loài cua cho thấy cộng đồng thay đổi cách ứng xử với tài nguyên ở Khu dự trữ sinh quyển thế giới Cù Lao Chàm - Hội An.

Giữ cua đá từ cách khai thác có trách nhiệm

Ông Lê Ngọc Thảo, Trưởng ban Thư ký Khu dự trữ sinh quyển thế giới Cù Lao Chàm - Hội An cho biết, trước những năm 2000, Cù Lao Chàm có khoảng 2.400 cư dân trong 600 nóc nhà, 85% hộ sống bằng nghề đánh bắt thủy sản nhỏ lẻ, ven bờ. Tài nguyên trên rừng, dưới biển khi ấy còn bị khai thác thiếu kiểm soát.

Tiến sĩ Marianne Damholdt Bergin, Đại học Aarhus, Đan Mạch, là người đầu tiên nghiên cứu tổng thể về sinh học, sinh thái và sinh sản cua đá tại Cù Lao Chàm. Từ 2003-2006, nhiều kết quả được đưa vào thực tiễn quản lý.

Cua đá sống trong hang hốc, gần các con suối trên rừng, ăn lá, trái cây và côn trùng. Loài này khoảng 15-16 năm mới trưởng thành với kích thước mai khoảng 7cm. Mùa sinh sản từ tháng 8-12, mỗi cua cái ôm khoảng 30.000-40.000 ấu trùng, men theo suối xuống biển để thả vào nước. Sau 7-10 ngày, cua con ngược dòng trở về rừng.

Ngày 26.5.2009, Cù Lao Chàm - Hội An được UNESCO công nhận là Khu dự trữ sinh quyển thế giới. Khách đến đảo tăng, kéo theo nhu cầu thực phẩm. Tình trạng "người người, nhà nhà bắt cua" đã đẩy cua đá đến nguy cơ cạn kiệt. Thành phố Hội An sau đó ban hành Chỉ thị số 09/2009, cấm khai thác, mua bán, tiêu thụ cua đá. Từ kết quả nghiên cứu và thực tiễn, mô hình "cộng đồng khai thác và bảo vệ cua đá Cù Lao Chàm" được thí điểm từ năm 2010, từng bước hình thành cách thức được gọi là "Khai thác văn minh cua đá Cù Lao Chàm".

Theo Quy chế quản lý Khu bảo tồn thiên nhiên Cù Lao Chàm do UBND thành phố Đà Nẵng vừa ban hành, cua đá chỉ được khai thác khi có kích thước mai từ 7cm trở lên, từ ngày 1.3 đến 31.7 hằng năm; không khai thác tại các phân khu bảo vệ nghiêm ngặt và phục hồi sinh thái. Khu vực được phép khai thác giới hạn trong vùng triều, ghềnh đá thuộc Phân khu dịch vụ - hành chính.

Trước khi xuất bán, cua phải được cân, kiểm tra kích thước và dán nhãn sinh thái; cá thể không đạt yêu cầu phải thả lại tự nhiên. Chỉ thành viên tổ cộng đồng được phép bắt cua; sản lượng hằng năm do tổ quyết định với tư vấn của nhà khoa học và giám sát của chính quyền. Địa phương đã thành lập hợp tác xã với hơn 40 thành viên, mỗi năm chỉ khai thác tối đa 500kg cua đá, đồng thời ổn định giá, xây dựng nhãn hiệu. Hòn Dài còn được cấm khai thác trong ba năm để quần thể phục hồi.

Săn cua đá

Nhờ cách quản lý này, khoảng 75% cua đá trong tự nhiên được bảo tồn; quần thể được duy trì, có dấu hiệu phục hồi. Tuy vậy, áp lực thị trường và khai thác trái phép vẫn là nguy cơ cần kiểm soát.

Khi đặc sản mang theo câu chuyện bảo tồn

Trước những năm 2000, cua đá được mua làm quà với giá khoảng 2.000 đồng/con. Đến năm 2019, giá niêm yết tại tổ cộng đồng là 800.000 đồng/kg, tương ứng khoảng 200.000 đồng/con, tăng khoảng 100 lần. Nhưng giá trị cộng đồng hướng tới không dừng ở một món đặc sản.

Du khách nghe giới thiệu về câu chuyện bảo tồn và khai thác văn minh cua đá Cù Lao Chàm

Ông Trần Công, thành viên tổ cộng đồng chia sẻ, người dân nhận thức cua đá là sản vật của vùng lõi Khu dự trữ sinh quyển, nơi UNESCO và cộng đồng quốc tế ghi nhận giá trị nổi trội về tài nguyên. Vì vậy, sinh kế phải đi cùng bảo tồn nguồn lợi cho thế hệ sau. "Chúng ta không bán cua đá, chúng ta bán câu chuyện cộng đồng khai thác văn minh cua đá" - câu slogan ấy định vị giá trị của đặc sản Cù Lao Chàm.

Chiếc nhãn sinh thái vì thế không đơn thuần xác nhận một con cua đủ tiêu chuẩn đưa ra thị trường. Phía sau là quy trình về người được khai thác, mùa vụ, kích thước, khu vực, hạn ngạch và trách nhiệm với nguồn lợi. Xa hơn, cua đá được định hướng gắn với nhãn hiệu Khu sinh quyển, nhãn hiệu cộng đồng, hướng tới sản phẩm du lịch bền vững.

Với du khách, thưởng thức cua đá còn là dịp hiểu thêm câu chuyện sinh thái, tập quán khai thác và nỗ lực bảo tồn của người dân. Chính câu chuyện phía sau sản vật làm nên phần giá trị cộng thêm cho cua đá Cù Lao Chàm.

"Sinh vật chỉ thị" của rừng và biển

Giá trị của cua đá còn vượt ra ngoài sinh kế và du lịch. Rừng Cù Lao Chàm có khoảng 200 loài cây dược liệu, thuốc nam quý hiếm; nhiều loại lá rừng là thức ăn của cua. Đặc biệt, loài này sống trên rừng nhưng đến mùa sinh sản lại xuống biển, trở thành "cầu nối" giữa hai hệ sinh thái.

Sự phân bố các ổ sinh thái cua đá có thể phản ánh tình trạng nguồn nước và thảm thực vật. Số lượng, kích thước, trọng lượng trung bình giúp nhận định chất lượng rừng và tác động của con người; tỷ lệ đực - cái phản ánh điều kiện môi trường và biến đổi khí hậu. Thời điểm, đường di cư sinh sản từ rừng xuống biển cũng cho thấy mức độ liên kết giữa hai hệ sinh thái. Với những đặc tính đó, cua đá được xem là "sinh vật chỉ thị" cho chất lượng rừng, nguồn nước và những biến đổi của sinh cảnh từ rừng xuống biển tại Cù Lao Chàm.

Theo Ban Quản lý Khu bảo tồn thiên nhiên Cù Lao Chàm, điểm then chốt của mô hình đồng quản lý là nâng cao vai trò, gắn trách nhiệm của người dân với tài nguyên. Cơ chế điều phối có sự tham gia của bốn lực lượng: quản lý, khoa học, doanh nghiệp và người dân. Qua đó, cộng đồng trực tiếp quản lý, sử dụng hợp lý tài nguyên và hưởng lợi từ khai thác bền vững.

Từ chỗ từng bị khai thác đến mức phải ban hành lệnh cấm, cua đá nay được quản lý bằng mùa vụ, kích thước, hạn ngạch và nhãn sinh thái. Câu chuyện vượt ra ngoài giá trị đặc sản xứ đảo, cho thấy cách cộng đồng ứng xử với tài nguyên: Khai thác có giới hạn, tạo sinh kế và dành thời gian cho tự nhiên phục hồi. ■

Vườn Quốc gia Xuân Thủy là điểm du lịch

Tỉnh Ninh Bình vừa công nhận Vườn Quốc gia Xuân Thủy, xã Giao Minh là điểm du lịch. UBND tỉnh Ninh Bình yêu cầu các Sở, ngành, địa phương: Du lịch, Xây dựng, Tài chính, NN&MT, Công an tỉnh, UBND xã Giao Minh theo chức năng, nhiệm vụ có trách nhiệm phối hợp, hướng dẫn Vườn Quốc gia Xuân Thủy thực hiện việc quản lý, khai thác, phát triển điểm du lịch Vườn Quốc gia Xuân Thủy theo đúng quy định, đảm bảo hiệu quả, phát triển bền vững.

Vườn Quốc gia Xuân Thủy được công nhận là điểm du lịch sẽ là cơ sở để Vườn từng bước chuẩn hoá hoạt động đón tiếp và phục vụ khách du lịch, phát triển các sản phẩm du lịch sinh thái, trải nghiệm thiên nhiên, phục vụ nghiên cứu khoa học, giáo dục và môi trường. Đặc biệt, là tăng cường quảng bá những hình ảnh, giá trị nổi bật của Vườn đến với du khách.

Vườn Quốc gia Xuân Thủy có tổng diện tích khoảng 15.110ha, trên 1.583 loài động vật, trên 330 loài thực vật, trên 222 loài chim. Vào tháng 3.2026 Vườn Quốc gia Xuân Thủy được công nhận danh hiệu Vườn di sản ASEAN. **L.HƯƠNG**

GIÁO DỤC VĂN HÓA NGHỆ THUẬT CHO GIỚI TRẺ:

Cần gắn đào tạo với thực tiễn

Bài, ảnh: THÙY TRANG

Chuyển đổi số, AI và sự phát triển của công nghiệp văn hóa đặt ra yêu cầu đổi mới giáo dục văn hóa nghệ thuật cho giới trẻ, nhất là đào tạo nguồn nhân lực vừa vững chuyên môn, vừa có năng lực công nghệ, sáng tạo và thích ứng thị trường.

Khoảng trống từ giảng đường đến thị trường

Nêu ý kiến tại Hội thảo khoa học "Giáo dục văn hóa nghệ thuật trong bối cảnh chuyển đổi số và phát triển công nghiệp văn hóa", do Trường Đại học Văn hóa TP.HCM phối hợp với Hội Văn nghệ Dân gian Việt Nam và Văn phòng UNESCO tại Việt Nam tổ chức, PGS.TS Lâm Nhân, Hiệu trưởng Trường Đại học Văn hóa TP.HCM cho rằng, sự phát triển nhanh chóng của khoa học - công nghệ, chuyển đổi số và đặc biệt là trí tuệ nhân tạo đang làm thay đổi phương thức sáng tạo, sản xuất, phân phối và thụ hưởng các sản phẩm văn hóa nghệ thuật.

"Giáo dục văn hóa nghệ thuật đang đứng trước cơ hội chuyển từ nơi chủ yếu truyền dạy và bảo tồn thành không gian sáng tạo, kết nối và kiến tạo giá trị mới. Chuyển đổi số mở rộng không gian ấy, công nghiệp văn hóa tạo thêm điều kiện để các giá trị văn hóa tham gia vào đời sống kinh tế - xã hội, nhưng giáo dục và con người, nhất là người trẻ vẫn là nhân tố quyết định những giá trị nào được tiếp nối, sáng tạo và lan tỏa", PGS Lâm Nhân nhấn mạnh.

Từ góc nhìn này, chương trình đào tạo cần được cập nhật theo những thay đổi của thực tiễn. Sinh viên cần có nhiều hơn cơ hội thực hành, tiếp xúc với môi trường nghề nghiệp và tham gia vào quá trình hình thành sản phẩm văn hóa. Doanh nghiệp, bảo tàng, nghệ sĩ và các chủ thể văn hóa cũng cần được xem là những đối tác trực tiếp của cơ sở đào tạo, thay vì chỉ xuất hiện ở khâu thực tập hoặc tuyển dụng sau khi sinh viên tốt nghiệp.

Theo bà Lê Ngọc Hân, Công ty TNHH Cung ứng Cây Ô Liu, hiện vẫn tồn tại khoảng trống trong chuỗi liên kết này. "Phần lớn các cơ sở đào tạo nghệ thuật chưa thiết lập được mạng lưới hợp tác chiến lược dài hạn với các doanh nghiệp để cung cấp không gian thực hành, trải nghiệm nghề nghiệp cho sinh viên. Trong khi đó, doanh nghiệp sáng tạo cũng gặp khó khăn khi tuyển dụng nhân sự chất lượng cao do một bộ phận sinh viên mới tốt nghiệp còn thiếu kỹ năng thực tế và khả năng thích ứng với thị trường. Sự thiếu kết nối khiến quá trình hình thành nguồn nhân lực sáng tạo chưa tạo được chuỗi liên tục từ đào tạo đến thị trường", bà Hân nhận định.

Để khắc phục khoảng trống này, doanh nghiệp cần tham gia sâu hơn vào quá trình đào tạo, từ góp ý xây dựng chương trình, tổ chức thực hành, đặt hàng sáng tạo đến đánh giá năng lực nghề nghiệp. Đây cũng là cách để cơ sở đào tạo nhận diện sớm những yêu cầu mới của thị trường lao động và điều chỉnh nội dung giảng dạy.

Thực tế hợp tác giữa Trường Đại học Văn hóa TP.HCM và Bảo tàng Áo Dài cho thấy hiệu quả của việc gắn đào tạo với thực tiễn. Bà Huỳnh Ngọc Vân, Giám đốc Bảo tàng Áo Dài cho biết, sinh viên đến thực tập được tham gia trình diễn lịch sử áo dài, các hoạt động về di sản, đồng thời học nghề thắt lá dừa, may áo dài ngũ thân và kết nối với nghệ nhân. "Tôi nghĩ rằng việc liên kết giữa nhà trường với doanh nghiệp hoặc bảo tàng là kinh nghiệm để cùng tạo ra những sản phẩm văn hóa có giá trị, mang tính đặc thù và khó có đơn vị nào thay thế được", bà Vân chia sẻ.

Sinh viên Trường Đại học Văn hóa TP.HCM biểu diễn nghệ thuật

Bắt đầu từ những giá trị Việt

Câu chuyện đào tạo nguồn nhân lực trẻ cho công nghiệp văn hóa cũng đặt ra yêu cầu mới đối với việc bảo tồn và phát huy di sản. TS Nguyễn Thị Trúc Bạch, Viện Hàn lâm Khoa học xã hội Việt Nam cho rằng, chuyển đổi số đang làm thay đổi căn bản phương thức sáng tạo, lưu truyền và tiếp nhận văn hóa. Vì vậy, di sản văn hóa phi vật thể cũng phải thích ứng với những môi trường thực hành mới.

Theo TS Nguyễn Thị Trúc Bạch, Nghị quyết số 80 xác định công nghiệp văn hóa là một trong những động lực quan trọng để phát huy sức mạnh mềm văn hóa, thúc đẩy tăng trưởng kinh tế và khẳng định bản sắc quốc gia trong tiến trình hội nhập quốc tế. Theo tinh thần đó, bảo tồn và phát huy di sản không chỉ dừng ở lưu giữ mà cần được chuyển hóa thành nguồn lực sáng tạo, tham gia vào chuỗi giá trị của công nghiệp văn hóa.

Với Cải lương Nam Bộ, yêu cầu này càng rõ khi loại hình nghệ thuật truyền thống đứng trước những thay đổi về công chúng, phương thức truyền nghề và môi trường tiếp nhận. Cải lương cần có khả năng hiện diện trong các không gian văn hóa số, đồng thời tìm được cách tiếp cận công chúng mới.

Một khoảng trống được đặt ra là sự thiếu hụt những mô hình đào tạo có khả năng kết nối giáo dục di sản với năng lực số và năng lực sáng tạo. Đây là những năng lực cần thiết để hình thành đội ngũ có thể đưa giá trị truyền thống vào những sản phẩm, hình thức tiếp cận phù hợp với đời sống đương đại mà vẫn bảo đảm bản sắc.

GS.TS Lê Hồng Lý, Chủ tịch Hội Văn nghệ Dân gian Việt Nam cho rằng, Việt Nam chưa thể cạnh tranh trực tiếp với những nền công nghiệp văn hóa lớn trên thế giới, vì vậy cần tìm hướng phát triển dựa trên những giá trị và nguồn lực riêng. Khi chúng ta chưa có Hollywood, chưa có K-pop thì trước hết phải bắt đầu từ những cái chúng ta có. Chúng ta phải tạo ra Hollywood của Việt Nam, K-pop của Việt Nam và chúng ta đang có thế mạnh, nguồn lực để thực hiện.

Theo GS Lê Hồng Lý, nền tảng quan trọng để phát triển công nghiệp văn hóa là sự trải nghiệm và thẩm thấu văn hóa của mỗi cá nhân, đặc biệt thông qua giáo dục cho các bạn trẻ. Những câu ca dao, tục ngữ, dân ca và các loại hình nghệ thuật truyền thống được tiếp nhận từ nhỏ góp phần hình thành nhận thức và bản sắc văn hóa. Nếu thiếu nền tảng văn hóa, việc xây dựng đội ngũ làm công nghiệp văn hóa sẽ gặp nhiều hạn chế. Bởi vậy, đào tạo nguồn nhân lực không thể chỉ tập trung vào kỹ năng sản xuất sản phẩm hay khai thác thị trường mà cần bắt đầu từ hiểu biết, tình cảm và năng lực sáng tạo trên nền tảng văn hóa Việt Nam.

Bài toán giáo dục văn hóa nghệ thuật cho giới trẻ trước yêu cầu mới của công nghiệp văn hóa hiện nay không chỉ nằm ở việc bổ sung một số môn học hay kỹ năng công nghệ, điều quan trọng hơn là tạo được sự kết nối thực chất giữa nhà trường với đời sống sáng tạo, giữa tri thức văn hóa với công nghệ, giữa di sản với thị trường và giữa người học với môi trường nghề nghiệp. ■

Tiêu chuẩn về du lịch mạo hiểm

Bộ Khoa học và Công nghệ vừa công bố TCVN 14671:2026 - Du lịch mạo hiểm - Từ vựng, được xây dựng trên cơ sở chấp nhận tương đương ISO 3163:2022. Tiêu chuẩn góp phần thống nhất, làm rõ các thuật ngữ sử dụng trong lĩnh vực du lịch mạo hiểm, hỗ trợ tổ chức, cung cấp và quản lý các hoạt động du lịch mạo hiểm an toàn, rõ ràng và nhất quán.

TCVN 14671:2026 được xây dựng nhằm thống nhất và làm rõ các thuật ngữ được sử dụng trong lĩnh vực du lịch mạo hiểm, góp phần nâng cao sự hiểu biết chung về các thuật ngữ và bối cảnh sử dụng chúng trong hoạt động du lịch mạo hiểm.

Tiêu chuẩn phù hợp để tham khảo áp dụng đối với các đơn vị cung cấp hoạt động du lịch mạo hiểm; trưởng nhóm, người hướng dẫn và người giám sát hoạt động du lịch mạo hiểm; người tham gia hoạt động du lịch mạo hiểm; các tổ chức, cá nhân cung cấp dịch vụ liên quan đến hoạt động du lịch mạo hiểm; cơ quan, tổ chức và cá nhân có liên quan đến quản lý, tổ chức, cung cấp và sử dụng các hoạt động du lịch mạo hiểm.

Về phạm vi, tiêu chuẩn quy định các thuật ngữ được sử dụng phổ biến trong nhiều loại hình hoạt động du lịch mạo hiểm, bao gồm các thuật ngữ về du lịch mạo hiểm trên cạn, dưới nước và các thuật ngữ liên quan đến an toàn, dịch vụ. Tiêu chuẩn bao quát các thuật ngữ dùng để mô tả hoạt động du lịch mạo hiểm, các chủ thể tham gia và cung cấp hoạt động, các yếu tố về lộ trình, địa hình, mức độ khó, an toàn, hỗ trợ và các khía cạnh liên quan đến tính bền vững.

Các hoạt động du lịch mạo hiểm được đề cập trong tiêu chuẩn khá đa dạng như: Đu dây xuống vách, bay khinh khí cầu, nhảy bungee, chèo thuyền canoe, vượt hẻm vực, vượt thác, du lịch xe đạp, leo vách, đi mô tô nước, leo núi, đạp xe địa hình, du lịch xe địa hình, bay dù lượn đôi, bay dù kéo, chèo thuyền vượt ghềnh thác, leo núi đá, trượt ván trên cát, đi bộ đường dài mạo hiểm, du lịch hang động mạo hiểm, du lịch hang động theo phương thẳng đứng, lướt ván buồm, trượt dây cáp, chơi bóng lăn và trải nghiệm động vật hoang dã.

Bên cạnh đó, tiêu chuẩn đề cập các thuật ngữ về an toàn và ứng phó trong hoạt động như tai nạn, sự cố, khẩn cấp, sơ cứu, tự ứng cứu và hệ thống dây đeo an toàn/hệ thống thiết bị tự kết nối; các thuật ngữ về địa hình, lộ trình và mức độ khó như lộ trình, đường mòn, đường mòn đơn, kỹ thuật di chuyển theo phương thẳng đứng và mức độ khó; hỗ trợ hoạt động; cũng như các thuật ngữ về khuyết tật, tính bền vững và phát triển bền vững…

L.HOÀNG

DỰ ÁN TU BỔ, TÔN TẠO KINH THÀNH HUẾ:

Khi nào hoàn thành giải phóng mặt bằng?

● **Bài, ảnh: SƠN THÙY**

Công tác di dời dân cư ở khu vực I di tích Kinh thành Huế (giai đoạn I) được triển khai từ năm 2019, được đánh giá là "cuộc di dân lịch sử" nhằm bảo tồn hệ thống di sản Huế. Tuy nhiên, hiện nay dự án đang chậm tiến độ vì vướng mặt bằng, gây khó khăn cho việc tu bổ di tích.

Việc thi công tu bổ ở khu vực Eo bầu Đông Gia (đường Xuân 68) bị ảnh hưởng do một số hộ dân chưa di dời

Trung tâm Bảo tồn di tích Cố đô Huế đang thực hiện các hạng mục thành phần trong dự án "Bảo tồn, tu bổ và tôn tạo hệ thống Kinh thành Huế", tập trung ở khu vực Thượng thành, các Eo bầu, Hộ Thành hào, song đang có nguy cơ chậm tiến độ vì vướng mặt bằng. Đến tháng 9.2026, còn hơn 360 hộ dân thuộc diện di dời khỏi khu vực I di tích Kinh thành Huế chưa bàn giao mặt bằng; trong đó, nhiều hộ ở các khu vực đang thực hiện các hạng mục tu bổ chưa di dời, làm ảnh hưởng đến tiến độ thi công và ảnh hưởng chung đến tổng thể của dự án.

Đụng đâu vướng mặt bằng đến đó

Dự án bảo tồn, tu bổ và tôn tạo hệ thống Kinh thành Huế được UBND tỉnh Thừa Thiên Huế (nay là TP Huế) phê từ năm 2011. Dự án có hợp phần đền bù, giải phóng mặt bằng do Ban Quản lý dự án Đầu tư xây dựng khu vực 1 làm chủ đầu tư và Hợp phần tu bổ, tôn tạo di tích do Trung tâm Bảo tồn di tích Cố đô Huế làm chủ đầu tư.

Theo ghi nhận của phóng viên *Văn Hóa* trong ngày 19.9, tại các khu vực Eo bầu Nam Hanh, Đông Thái, Đông Trường, Đông Gia, hiện còn nhiều hộ dân sinh sống trong khi dự án tu bổ di tích đang thi công. Tại Eo bầu Đông Thái, khu vực kiệt 6 đường Ông Ích Khiêm có khoảng năm gia đình vẫn chưa bàn giao mặt bằng; một số căn nhà đã cũ kỹ, xuống cấp nhưng chưa tháo dỡ và di dời. Tại Eo bầu Đông Gia, các hộ dân chưa di dời và vẫn hoạt động kinh doanh buôn bán. Qua tìm hiểu, phần lớn các hộ dân chưa bàn giao mặt bằng do chưa hài lòng về chính sách bồi thường tái định cư, trong đó có việc cấp đất cho các hộ phụ.

Được biết, từ năm 2024, Trung tâm Bảo tồn di tích Cố đô Huế đã triển khai hạng mục tu bổ, tôn tạo hệ thống Thượng thành và Eo bầu mặt Đông (tính từ Eo bầu Nam Hanh đến Đông Phụ đài) với tổng mức kinh phí đầu tư gần 55 tỉ đồng. Hiện dự án đã thực hiện khối lượng được hơn 75% giá trị hợp đồng, nhưng các dốc kéo pháo và đường dạo đang chậm lại do vướng mặt bằng thi công khi còn nhiều hộ dân ở các eo bầu chưa giải tỏa. Theo kế hoạch được phê duyệt, hạng mục tu bổ này sẽ hoàn thành vào tháng 10.2026 nhưng đang đối mặt với nguy cơ chậm tiến độ vì vướng mặt bằng.

Cùng với đó, Trung tâm này cũng đang triển khai hạng mục tu bổ, tôn tạo Thượng thành, Eo bầu và kè đá, kè Hộ Thành hào đoạn từ Tây Thành đài đến cửa Chánh Bắc (hay cửa Hậu) với tổng mức đầu tư hơn 137 tỉ đồng, gồm hai gói thầu: Tu bổ, tôn tạo Thượng thành, Eo bầu và kè Hộ Thành hào mặt trong với kinh phí hơn 86 tỉ đồng; và tu bổ, tôn tạo kè Hộ Thành hào mặt ngoài có giá trị hơn 28,6 tỉ đồng. Công trình đang triển khai tu bổ khu vực Thượng thành, các Eo bầu, phục hồi khi đạn, hạ giải tu bổ kè đá, nạo nét lòng Hộ Thành hào... với khối lượng thực hiện đạt hơn 25%. Dự kiến hạng mục này hoàn thành vào cuối năm 2027, nhưng cũng đang vướng gần 20 hộ dân ở khu vực kè ngoài Hộ Thành hào và Eo bầu Bắc Trung.

> *"Công tác bàn giao mặt bằng đạt tỷ lệ hơn 83%, các khu vực chưa bàn giao, chúng tôi đã phối hợp với phường Phú Xuân tổ chức đối thoại, vận động, tuyên truyền để người dân sớm thực hiện, phục vụ cho công tác tu bổ, bảo tồn di tích. Đơn vị cũng kiến nghị phường Phú Xuân và các cơ quan liên quan chỉ đạo khẩn trương để sớm hoàn thành dứt điểm giai đoạn 1."*
>
> **(Đại diện Ban Quản lý Đầu tư xây dựng khu vực 1 TP Huế)**

Đại diện Trung tâm Bảo tồn di tích Cố đô Huế cho biết, trong những tháng cuối năm 2026, đơn vị cũng dự kiến triển khai các hạng mục tu bổ, bảo tồn ở một số khu vực thuộc Kinh thành Huế nhưng qua kiểm tra thực tế vẫn đang còn nhiều hộ dân chưa di dời, giải phóng mặt bằng. Điển hình như khu vực từ Tây Thành Thủy quan đến Tây Thành đài (gồm cả mặt kè ngoài Hộ Thành hào) còn vướng hơn 50 hộ dân; khu vực di tích Khâm Thiên Giám cũng còn khoảng 10 hộ dân chưa được giải tỏa...

Xác định rõ trách nhiệm, phương án và tiến độ xử lý

Theo thông tin từ Trung tâm Bảo tồn di tích Cố đô Huế, trước đó năm 2015, đơn vị đã khởi công tu bổ hạng mục Eo bầu Nam Xương đài; đến năm 2019 thì hoàn thành các hạng mục như kè đá K1, kè gạch K2, đường dạo dốc kéo pháo, Hỏa dược khố, Thượng thành và đường dạo khu vực Thượng thành, pháo nhãn..., với khối lượng đạt khoảng 70% giá trị hợp đồng. Các hạng mục còn lại cho đến nay vẫn chưa thể triển khai do bị vướng công tác giải phóng mặt bằng của công trình Tỳ Bà Trang (hay còn gọi là Nhạc Hoa viên).

Đoạn Eo bầu Đông Trường đang được tu bổ cũng vướng mặt bằng do người dân chưa chịu di dời

Chủ đầu tư đã xin ý kiến các cơ quan chức năng và thực hiện nghiệm thu từng phần hạng mục công trình để đưa vào sử dụng từ tháng 4.2026 vừa qua; các hạng mục còn lại sẽ được thi công sau khi có mặt bằng. Ngoài ra, hạng mục tu bổ, tôn tạo Thượng thành và Eo bầu Nam Hưng, Nam Minh được triển khai từ năm 2017, đến năm 2019 thì khối lượng mới đạt khoảng 70% và vướng khu vực Eo bầu Nam Hưng do còn nhà ở của một hộ dân ngay vị trí dốc kéo pháo. Dù chính quyền địa phương và các cơ quan chức năng nhiều lần vận động nhưng đến nay công tác giải phóng mặt bằng ở khu vực này vẫn chưa được giải quyết dứt điểm khiến cho hạng mục dự án bị kéo dài.

Trả lời *Văn Hóa*, đại diện Ban Quản lý Đầu tư xây dựng khu vực 1 TP Huế cho biết, giai đoạn 1 của dự án giải phóng mặt bằng khu vực di tích Kinh thành Huế thực hiện tại 11 khu vực di tích với quy mô 25,5ha, số hộ dân ảnh hưởng 2.233 hộ dân (hộ chính). Công tác đền bù, giải phóng mặt bằng đã và đang được triển khai tại các khu vực: Thượng thành, Eo bầu, Hộ Thành hào, Trấn Bình đài, đồ Tịnh Tâm, đàn Xã Tắc, hồ Học Hải, Khâm Thiên Giám, Xiển Võ Từ, Thượng thư đường Bộ Công (Lục Bộ)... Đến nay công tác phê duyệt hồ sơ đền bù, giải phóng mặt bằng đạt tỷ lệ 99,5%; trong tổng số hộ đã phê duyệt thì có 1.864 hộ bàn giao mặt bằng, còn hơn 360 hộ chưa bàn giao do còn vướng mắc về các chính sách bồi thường, tái định cư và vấn đề sử dụng đất. "Công tác bàn giao mặt bằng đạt tỷ lệ hơn 83%, các khu vực chưa bàn giao, chúng tôi đã phối hợp với phường Phú Xuân tổ chức đối thoại, vận động, tuyên truyền để người dân sớm thực hiện, phục vụ cho công tác tu bổ, bảo tồn di tích. Đơn vị cũng kiến nghị phường Phú Xuân và các cơ quan liên quan chỉ đạo khẩn trương để sớm hoàn thành dứt điểm giai đoạn 1", đại diện Ban Quản lý Đầu tư xây dựng khu vực 1 TP Huế thông tin.

Mới đây, Chủ tịch UBND TP Huế Lê Trí Thanh đã có buổi kiểm tra thực tế dự án "Bảo tồn, tu bổ và tôn tạo hệ thống Kinh thành Huế", trong đó có khảo sát tại di tích đàn Xã Tắc, khu vực các Eo bầu, hồ Học Hải, hồ Tịnh Tâm… Ông Lê Trí Thanh yêu cầu các đơn vị, địa phương rà soát cụ thể từng trường hợp chưa bàn giao mặt bằng; xác định rõ trách nhiệm, phương án và tiến độ xử lý; tập trung hoàn thiện các thủ tục, chính sách liên quan nhằm đẩy nhanh công tác bàn giao mặt bằng, đáp ứng yêu cầu về tiến độ bảo tồn, tu bổ và phát huy giá trị di tích.

Việc triển khai phải đúng quy định nhưng cũng phải quan tâm, bảo đảm quyền và lợi ích chính đáng của người dân. Riêng tại khu vực đàn Xã Tắc và hồ Tịnh Tâm, Chủ tịch UBND TP Huế lưu ý trong quá trình giải phóng mặt bằng cần có phương án giữ lại những cây xanh lâu năm, góp phần bảo tồn cảnh quan khu vực. ■

Xuất lộ không gian Trai Cung trong Thành nhà Hồ?

● **NGUYỄN LINH**

Những kết quả mới từ cuộc khai quật cấp nền 4 và 5 đang giúp làm rõ hơn diện mạo, quy mô và cách tổ chức không gian của đàn tế Nam Giao, một công trình đặc biệt của Di sản thế giới Thành nhà Hồ (xã Tây Đô, Thanh Hóa).

Giới chuyên môn khảo sát kết quả khai quật lần thứ 5 Ảnh: B.LÂM

Dưới lớp đất trên sườn núi Đốn Sơn, nhiều dấu tích kiến trúc quan trọng đã được nhận diện, trong đó nổi bật là một cụm công trình có bố cục khép kín, được các nhà khảo cổ bước đầu nhận định nhiều khả năng chính là Trai Cung, nơi nhà vua thực hiện việc trai giới, chuẩn bị trước khi tiến hành nghi lễ tế Giao. Cuộc khai quật lần thứ năm tại đàn tế Nam Giao được thực hiện trong hai năm 2025-2026, trên toàn bộ khu vực cấp nền 4 và cấp nền 5, với 94 hố khai quật, tổng diện tích 9.909m². Kết quả mới, cùng tư liệu của bốn lần khai quật trước, đã góp phần dựng lại khá toàn diện mặt bằng kiến trúc của đàn tế trên cả năm cấp nền.

Nhận diện không gian nghi lễ hoàn chỉnh

Đàn tế Nam Giao thuộc nằm trên sườn Tây Nam núi Đốn Sơn, với tổng diện tích khoảng 4,3ha. Toàn bộ di tích được tổ chức thành năm cấp nền từ cao xuống thấp. Đây là nơi vua Hồ Hán Thương cho xây dựng vào tháng 8.1402 để thực hiện lễ tế Giao, nghi lễ tế cáo trời đất quan trọng của vương triều. Sử liệu cho biết đây cũng là lần đầu tiên nghi lễ tế Giao được tổ chức trong lịch sử các vương triều Việt Nam. Sau khi vương triều Hồ thất bại, đàn tế không còn được sử dụng cho mục đích tế lễ. Tuy vậy, dấu tích công trình vẫn được ghi nhận qua nhiều thế kỷ. Các tư liệu thời Nguyễn tiếp tục nhắc đến Giao đàn cũ nhà Hồ cùng giếng tắm và những bệ đá còn lại trên núi Đốn Sơn.

Đợt khai quật mới tập trung vào hai cấp nền thấp nhất. Riêng cấp nền 4 đã mở 46 hố, chủ yếu nằm hai bên đường Thần đạo, trục kiến trúc trung tâm chạy dọc đàn tế. Kết quả cho thấy dấu tích kiến trúc tập trung rõ ở phía Tây, trong khi khu vực phía Đông hầu như ít di vật và công trình. Sự phân bố này cho thấy mặt bằng không được sử dụng đồng đều mà có sự tổ chức không gian theo chức năng. Nổi bật nhất là cụm kiến trúc phía Tây cấp nền 4 với 4 đơn nguyên gồm tiền điện, chính điện và hai dãy hành lang. Kiến trúc phía Đông có kết cấu 5 gian, diện tích khoảng 115m²; công trình chính phía Tây cũng gồm 5 gian, diện tích khoảng 190m², là công trình lớn nhất trong cụm kiến trúc nội đàn được ghi nhận qua đợt khai quật này. Hai dãy hành lang phía Bắc và phía Nam có diện tích mỗi công trình khoảng 42m², kết nối tiền điện với chính điện, tạo thành một tổng thể được quy hoạch khá đồng bộ.

Dấu tích sân, đường lát đá và tường bao càng làm rõ tính khép kín của khu vực này. Phía trước kiến trúc chính từng có sân lát gạch, kết nối với đường lát đá dẫn về đường Thần đạo. Hai bên cụm kiến trúc là hệ thống tường bao T7 và T8. Trong đó, tường T8 còn giữ được dấu tích lối vào khu vực kiến trúc. Đặc biệt, tại khu vực nối hai đoạn tường đàn xuất lộ một kiến trúc tam quan, được xác định là cổng thứ năm. Công trình rộng khoảng 11,3m, dài 5,2m, gồm 3 gian và có kết cấu vì ba hàng cột. Theo báo cáo, đây là dạng kết cấu khá hiếm gặp ở các kiến trúc cổng thời Lý - Trần - Hồ đã biết. Cổng đồng thời giữ vai trò khép kín không gian nội đàn và kết nối với hệ thống đường Thần đạo ở cấp nền 5.

Dấu tích cụm kiến trúc tại cấp nền 4 được các nhà khảo cổ bước đầu nhận định có khả năng là Trai cung Ảnh: TƯ LIỆU

Một phát hiện khác có ý nghĩa đối với việc nhận diện không gian nghi lễ là hệ thống đường Thần đạo. Tại cấp nền 4, đường còn rõ ba làn; xuống cấp nền 5, con đường mở rộng thành năm làn, tổng chiều rộng khoảng 9,5-9,55m. Theo cách lý giải, sự phân làn phản ánh trật tự nghi lễ với đường giữa dành cho thần linh, các làn bên dành cho nhà vua và những thành phần tham gia nghi lễ...

Dấu ấn kỹ thuật và năng lực tổ chức

Nếu cấp nền 4 cho thấy một không gian kiến trúc có tổ chức, thì cấp nền 5 giúp hình dung rõ hơn ranh giới giữa nội đàn và ngoại đàn. Đây là cấp nền thấp nhất, nằm ngoài cùng, sát khu vực chân núi. Qua khai quật, phần lớn mặt bằng được xác định là một khoảng sân rộng, nền đất sét được đầm chặt, gần như không có công trình kiến trúc kiên cố.

Ranh giới giữa hai cấp nền dù chỉ chênh cao khoảng 0,7m vẫn được tạo dựng khá rõ bằng hệ thống đá bó và tường bao. Báo cáo cho rằng đây không đơn thuần là sự phân chia do địa hình tự nhiên mà chủ yếu xuất phát từ yêu cầu tổ chức không gian và nghi lễ. Cấp nền 4 thuộc nội đàn, trong khi cấp nền 5 giữ vai trò ngoại đàn và là khu vực chuyển tiếp trước khi bước vào không gian bên trong. Đáng chú ý, địa tầng cấp nền 4 cho thấy người xưa đã phải san lấp, tôn tạo một khối lượng đất đá lớn trên sườn núi tự nhiên để tạo mặt bằng xây dựng. Các lớp đất sét, đá dăm, đá phiến, đất đồi và laterit được sử dụng theo từng lớp. Tổng chiều dày phần đất đá gia cố có nơi trên dưới 1m. Những dấu tích này phản ánh một quá trình thi công có tính toán, đòi hỏi nhân lực, vật lực và khả năng tổ chức ở quy mô lớn.

Từ toàn bộ hệ thống dấu tích, các nhà khảo cổ bước đầu nhận diện đàn tế Nam Giao theo mô hình nhiều tầng bậc. Cấp nền 1 ở vị trí cao nhất, diện tích nhỏ nhất, là nơi có Viên đàn và các vòng tường bao; Cấp nền 2 có diện tích lớn nhất; Cấp nền 3 và cấp nền 4 tạo thành các không gian tiếp nối, trong đó cấp nền 4 có cụm kiến trúc, giếng Vua, đường Thần đạo và cổng Tam quan; Cấp nền 5 là khu vực ngoại đàn rộng lớn. Tổng chênh cao giữa cấp nền 1 và cấp nền 5 hiện xác định trên 9m. Trong bức tranh ấy, cụm kiến trúc phía tây cấp nền 4 được xem là phát hiện có giá trị đặc biệt. Báo cáo cho rằng tổ hợp tiền điện, sân, chính điện, hành lang nằm trong không gian được tường bao khép kín, ở vị trí thấp hơn khu vực Viên đàn nhưng vẫn thuộc nội đàn, phù hợp với trình tự "trai giới trước, hành lễ sau". Vì vậy, các nhà nghiên cứu bước đầu nhận định đây rất có thể là Trai Cung, nơi nhà vua trai giới, thanh tẩy và chuẩn bị trước khi thực hiện nghi lễ tế Giao.

Từ kết quả khai quật lần thứ năm, bức tranh về đàn tế Nam Giao ngày càng rõ hơn. Không chỉ xác định được quy mô và ranh giới của hai cấp nền thấp nhất, các dấu tích mới còn bổ sung bằng chứng cho nhận định rằng, đàn tế được quy hoạch, xây dựng đồng bộ dưới thời Hồ Hán Thương vào tháng 8.1402. Cụm kiến trúc phía tây cấp nền 4, cổng tam quan, hệ thống đường Thần đạo, tường bao, cống thoát nước và kỹ thuật san nền cho thấy một không gian nghi lễ được tổ chức chặt chẽ, với sự phân định rõ ràng giữa các khu vực chức năng.

Tuy nhiên, đây vẫn là những kết luận sơ bộ. Báo cáo cho biết các nhận định sẽ tiếp tục được kiểm chứng, bổ sung và hoàn thiện trong quá trình chỉnh lý tư liệu và biên soạn báo cáo khoa học tổng thể. ■

Mạch nguồn Kinh Bắc qua những trang tư liệu

Thư viện tỉnh Bắc Ninh tổ chức trưng bày tư liệu *"Bắc Ninh - hội tụ truyền thống, kiến tạo tương lai"*, giới thiệu giá trị lịch sử, văn hóa và thành tựu của vùng đất Kinh Bắc qua các thời kỳ. Không gian trưng bày gồm ba chủ đề: *Vùng đất Kinh Bắc - Cội nguồn văn hiến; Bắc Ninh trong tiến trình lịch sử dựng nước và giữ nước; Thành tựu đổi mới và khát vọng phát triển trong kỷ nguyên mới.* Qua hệ thống tư liệu, hình ảnh, người xem lần theo mạch nguồn vùng đất giàu truyền thống, cảm nhận rõ nét sự tiếp nối giữa những giá trị được bồi đắp qua nhiều thế hệ với nhịp sống hôm nay.

Các tư liệu được sắp xếp theo dòng chảy từ chiều sâu lịch sử, văn hóa đến diện mạo đổi mới, tạo nên câu chuyện về Kinh Bắc trong hành trình dựng xây và phát triển. Từ những lớp trầm tích làm nên bản sắc riêng đến thành tựu thời kỳ đổi mới, trưng bày giúp công chúng có góc nhìn về sức sống vùng đất này. Những trang tư liệu vừa gợi nhắc một miền quê văn hiến, vừa nối quá khứ với hiện tại, khơi gợi niềm tự hào và ý thức gìn giữ, phát huy giá trị truyền thống trong chặng đường mới. Trưng bày mở cửa đến ngày 30.9 tại Thư viện Bắc Ninh, số 45 đường Ngô Gia Tự, phường Bắc Giang.

LÂM ANH

Tài tử miệt vườn thu hút hơn 600 thí sinh

Tài tử miệt vườn mùa 6 phát sóng từ 20.9, lúc 19h10 Chủ nhật trên kênh THĐT1. Chương trình gồm 16 tập, trong đó 15 tập phát sóng và một tập chung kết, dự kiến diễn ra đầu tháng 1.2027. Trở lại sau đúng một năm gián đoạn, gameshow mang thông điệp *Vươn xa cung bậc phương Nam*, tiếp tục kết nối những người yêu đờn ca tài tử, vọng cổ, cải lương nhiều tỉnh, thành. Mùa 6 thu hút hơn 600 thí sinh đăng ký, từ Đông Nam Bộ đến Cà Mau. Thí sinh nhỏ tuổi nhất 7 tuổi, lớn tuổi nhất gần 80 tuổi. Qua vòng tuyển chọn, Ban giám khảo lựa chọn 30 thí sinh bước vào 5 vòng: Khởi động, Cất cánh, Tăng tốc, Bản lĩnh và Đăng quang.

NSND Hữu Quốc đảm nhận vai trò đạo diễn - cố vấn nghệ thuật; ba giám khảo gồm Danh ca Chí Tâm, NSƯT Ngọc Huyền và NSƯT Võ Minh Lâm. Điểm mới là vòng Tăng tốc, nơi thí sinh kết hợp, giao lưu cùng những nghệ sĩ trẻ như Tiêu Minh Phụng, Bảo Kun, Ngọc Phụng... Qua đó, chương trình mở không gian giao thoa giữa đờn ca tài tử và âm nhạc đương đại, tạo cách tiếp cận gần gũi hơn với khán giả trẻ.

Chương trình khởi động từ tháng 7.2026 và hoàn thành ghi hình vòng đầu tiên. Tổng trị giá giải thưởng hơn 200 triệu đồng, trong đó Quán quân nhận 100 triệu đồng.

THÙY TRANG

VĂN HÓA TRUYỀN THỐNG:

Bắt "trend" để đi xa

● **ĐÌNH TOÁN**

Khi truyền hình thực tế ngày càng tìm kiếm những cách thể hiện mới, văn hóa truyền thống cũng có thêm không gian để hiện diện và đến gần công chúng. Sự kết hợp giữa những giá trị truyền thống với yếu tố đương đại đang tạo nên một dòng chảy văn hóa rực rỡ trong các chương trình truyền hình thực tế.

Dòng chảy văn hóa truyền thống đang được tái hiện rõ nét trong các chương trình truyền hình thực tế "chông gai" **Ảnh: Chương trình "Anh trai vượt ngàn**

Văn hóa truyền thống được các nghệ sĩ thể hiện bằng phong cách gần gũi với giới trẻ, nhưng vẫn giữ được giá trị cốt lõi **Ảnh: "Tinh hà say hi"**

Chất liệu truyền thống được kể bằng ngôn ngữ hiện đại

Từ những làn điệu dân ca, nhạc cụ truyền thống đến câu chuyện về phong tục, tín ngưỡng và đời sống của cộng đồng các dân tộc, chất liệu văn hóa giờ đây không còn dừng ở việc tái hiện hay minh họa. Các chương trình truyền hình thực tế đang nỗ lực đưa văn hóa truyền thống vào nội dung, sân khấu và những hành trình trải nghiệm. Qua đó, những giá trị vốn gắn với không gian truyền thống được đặt trong bối cảnh mới, với cách tiếp cận gần gũi hơn với khán giả.

Mới đây, chương *Văn hóa* trong công diễn 4 của *Anh trai vượt ngàn chông gai* 2026 đã gây ấn tượng mạnh với khán giả. Công diễn tạo dấu ấn bởi chất lượng nghệ thuật, khả năng khơi nguồn cảm xúc và sức lan tỏa tới công chúng, qua đó cho thấy sức sáng tạo trong việc đưa những giá trị, chất liệu mang bản sắc văn hóa dân tộc vào sản phẩm giải trí.

Việc lựa chọn văn hóa vùng miền làm chất liệu sáng tạo tạo nên màu sắc riêng cho từng liên minh trong chương trình, đồng thời mở ra những cách tiếp cận mới với âm nhạc truyền thống trên sân khấu đương đại. Từ những làn điệu hát ru Bắc Bộ, hát Then, đàn Tính của người Tày đến Chèo, Cải lương…, các "anh tài" đã tìm cách làm mới, kết hợp với âm nhạc hiện đại để tạo nên những tiết mục phù hợp với tinh thần của chương trình.

Một trong những dấu ấn giàu cảm xúc trong hành trình đưa văn hóa truyền thống lên sân khấu *Anh trai vượt ngàn chông gai* là sự đồng hành của chính những người đang trực tiếp gìn giữ và trao truyền các giá trị ấy. Trong tiết mục *Tích tịch tình tang,* mẹ của ca sĩ Hoàng Dũng, người đang thực hành hát Then, đã trực tiếp hỗ trợ con trai đưa tốp Then Suối Ngàn lên sân khấu. Với *Tiếng ru cội nguồn,* mẹ của ca sĩ Hà An Huy, nghệ sĩ Chèo Minh Phương, cũng tham gia tư vấn, góp ý chuyên môn cho phần hát mang âm hưởng Chèo.

Cùng với *Anh trai vượt ngàn chông gai, Tinh hà say hi, 2 ngày 1 đêm, Gia đình Haha…,* các nhà sản xuất liên tục đưa yếu tố văn hóa truyền thống vào chương trình, góp phần lan tỏa những giá trị bền vững về văn hóa, con người và tinh thần Việt Nam. Bên cạnh đó, khi những giá trị truyền thống được kể bằng ngôn ngữ hình ảnh, âm nhạc và nhịp điệu hiện đại..., khán giả, đặc biệt là giới trẻ có thêm cơ hội tiếp cận, khám phá và hình thành sự quan tâm đối với văn hóa truyền thống.

Sáng tạo nhưng phải giữ được "chất"

Việc văn hóa truyền thống trở thành nguồn cảm hứng cho các chương trình truyền hình thực tế phần nào cho thấy văn hóa đã bước ra khỏi những "không gian" truyền tải riêng biệt để tham gia vào các cấu trúc nội dung có sức hấp dẫn với đông đảo công chúng. Đáng chú ý, trọng tâm đang chuyển dần từ "giới thiệu" sang "kể chuyện bằng văn hóa", khi những giá trị truyền thống trở thành chất liệu tạo dựng nội dung, cảm xúc và trải nghiệm.

Sức mạnh của truyền hình thực tế trước hết nằm ở khả năng tạo sự gần gũi với người xem. Thay vì chủ yếu cung cấp kiến thức, các chương trình đặt nhân vật vào những thử thách, tình huống cụ thể hay hành trình trải nghiệm. Nhờ đó, văn hóa hiện diện qua con người, lựa chọn, cảm xúc và những trải nghiệm cụ thể, thay vì xuất hiện như một khái niệm trừu tượng.

Đây cũng là lợi thế của truyền hình thực tế trong việc tiếp cận khán giả trẻ. Với thị hiếu và nhu cầu của công chúng hiện nay, hành trình tìm hiểu văn hóa có thể bắt đầu từ những sản phẩm giàu tính sáng tạo nghệ thuật, thay vì nhất thiết phải thông qua những nội dung mang tính giáo dục trực tiếp.

Khi một làn điệu, một loại hình nghệ thuật truyền thống hay câu chuyện dân gian được đặt trong ngữ cảnh mới, những giá trị ấy có thêm cơ hội được biết đến, bàn luận và tiếp tục được công chúng khám phá. Ở góc độ này, truyền hình thực tế vừa là kênh quảng bá văn hóa, vừa có thể trở thành một không gian thử nghiệm sáng tạo.

Điều quan trọng là sự hiện diện của văn hóa truyền thống trên các show truyền hình thực tế cần được nhìn sâu hơn số lượng tiết mục hay mức độ thu hút khán giả. Giá trị lâu dài nằm ở khả năng sáng tạo nên một điểm chạm, giúp công chúng, đặc biệt là giới trẻ, hình thành sự quan tâm và nhu cầu tìm hiểu sâu hơn về những giá trị thuộc về cội nguồn. Khi được kể bằng ngôn ngữ gần gũi, văn hóa truyền thống có thêm cơ hội bước vào đời sống một cách tự nhiên, thay vì chỉ xuất hiện trong những dịp hoặc không gian mang tính chuyên biệt.

Sự sáng tạo trong các chương trình truyền hình vì thế cũng đặt ra yêu cầu về trách nhiệm khi lựa chọn, diễn giải và tái hiện chất liệu truyền thống. "Bắt trend" có thể giúp văn hóa đến nhanh hơn với công chúng, nhất là người trẻ, nhưng sức sống lâu dài vẫn nằm ở cách mỗi giá trị được gìn giữ và chuyển tải đúng với tinh thần cốt lõi. Khi cái mới tạo được sức hút mà không làm nhạt đi bản sắc, truyền hình thực tế có thể trở thành một không gian giàu tiềm năng để văn hóa truyền thống tiếp tục được khám phá, yêu thích và lan tỏa trong đời sống đương đại. ■

"Hút" đoàn phim bằng lợi thế di sản

● **HÀ AN (thực hiện)**

Nhiều địa phương đang từng bước tạo dựng môi trường thuận lợi để thu hút các đoàn làm phim trong nước và quốc tế, hướng tới hình thành chuỗi giá trị kết nối điện ảnh với du lịch, dịch vụ và công nghiệp văn hóa. Nhưng cùng với việc mở rộng không gian cho sáng tạo, yêu cầu bảo tồn di sản, cảnh quan và môi trường vẫn phải được đặt lên hàng đầu.

Cảnh quan Ninh Bình trở thành bối cảnh đẹp trong phim — Ảnh: TRẦN HUẤN

Là địa phương có nhiều lợi thế về cảnh quan và di sản, Phó Giám đốc Sở VHTT Ninh Bình Nguyễn Mạnh Cường cho biết, mục tiêu của tỉnh không đơn thuần là có thêm nhiều đoàn phim đến quay, mà để mỗi dự án tạo giá trị thiết thực cho địa phương, từ quảng bá hình ảnh, thúc đẩy du lịch đến tạo việc làm, phát triển dịch vụ và nâng cao giá trị di sản.

● **PV**: *Ninh Bình được biết đến là địa phương có nguồn tài nguyên di sản, cảnh quan phong phú và đang thu hút nhiều đoàn làm phim. Tỉnh đang có những chính sách cụ thể nào để hỗ trợ, tạo điều kiện cho các đoàn phim đến sản xuất, thưa ông?*

- **Ông Nguyễn Mạnh Cường**: Ninh Bình xác định điện ảnh vừa là lĩnh vực nghệ thuật, vừa là phương thức hiệu quả để quảng bá hình ảnh, văn hóa, di sản và con người địa phương. Những năm qua, nhiều tác phẩm điện ảnh trong nước và quốc tế đã lựa chọn Ninh Bình làm bối cảnh như *Kong: Skull Island, Người Mỹ trầm lặng, Thiên mệnh anh hùng, Tấm Cám: Chuyện chưa kể, Hộ linh tráng sĩ - bí ẩn mộ Vua Đinh* và nhiều phim truyền hình khác.

Từ lợi thế đó, tỉnh từng bước xây dựng môi trường thuận lợi, chuyên nghiệp hơn cho hoạt động làm phim. Quan điểm của chúng tôi không dừng ở việc "đón" các đoàn phim đến quay, mà chủ động xúc tiến, đồng hành để các dự án có thể triển khai thuận lợi, lâu dài tại Ninh Bình.

Tỉnh đã có hướng dẫn cụ thể về phối hợp, hỗ trợ các đoàn làm phim trong nước và quốc tế, từ khảo sát, lựa chọn bối cảnh đến kết nối với cơ quan, doanh nghiệp, đơn vị quản lý di tích, danh thắng và chính quyền nơi thực hiện cảnh quay. Địa phương cũng giới thiệu nhân lực tại chỗ như diễn viên quần chúng; vận động tổ chức, cá nhân, doanh nghiệp du lịch phối hợp, hỗ trợ, có chính sách giảm giá và tạo điều kiện cho đoàn phim.

Bên cạnh đó là việc cung cấp ấn phẩm, tài liệu, hình ảnh giới thiệu du lịch Ninh Bình; hỗ trợ bảo đảm an ninh trật tự, phòng cháy chữa cháy, y tế khi có yêu cầu; hướng dẫn các thủ tục cần thiết để sản xuất phim đúng quy định và thuận lợi hơn.

Hiện tỉnh cũng nghiên cứu các cơ chế tăng cường xã hội hóa, hợp tác công - tư, đồng thời đơn giản hóa, rút ngắn thủ tục trong phạm vi thẩm quyền. Năm 2024, UBND tỉnh Ninh Bình và Hiệp hội Xúc tiến phát triển Điện ảnh Việt Nam đã ký biên bản ghi nhớ hợp tác về xúc tiến phát triển công nghiệp điện ảnh tại Ninh Bình trong 12 năm, từ 2024 đến 2035. Đây là cơ sở để thu hút làm phim, tổ chức sự kiện nghệ thuật điện ảnh và phát triển công nghiệp điện ảnh tại địa phương.

● *Khi hỗ trợ các đoàn làm phim, địa phương phải cân bằng giữa nhu cầu sáng tạo với yêu cầu bảo vệ di sản. Ninh Bình đặt ra những nguyên tắc hoặc giới hạn nào để việc khai thác cảnh quan, di tích không ảnh hưởng đến giá trị di sản?*

- Quan điểm của Ninh Bình là không đánh đổi giá trị di sản để lấy hoạt động làm phim. Điện ảnh có thể khai thác, phát huy giá trị của di sản, nhưng việc khai thác phải nằm trong giới hạn mà pháp luật về bảo tồn di sản, bảo vệ môi trường và quản lý cảnh quan cho phép. Nguyên tắc quan trọng nhất là bảo vệ các yếu tố gốc và giá trị cốt lõi của di sản. Đối với các khu vực di tích, danh lam thắng cảnh, đặc biệt những nơi có yêu cầu bảo vệ nghiêm ngặt, hoạt động quay phim phải được xem xét trên cơ sở quy định pháp luật và quy chế quản lý cụ thể của từng địa điểm.

Không vì yêu cầu của cảnh quay mà làm thay đổi, xâm hại yếu tố gốc, địa hình, cảnh quan, hệ sinh thái hoặc các giá trị văn hóa của di sản. Vì vậy, khi hỗ trợ một đoàn phim, chúng tôi không chỉ đặt câu hỏi "có quay được hay không", mà phải xem xét quay ở đâu, quay như thế nào, quy mô ra sao và tác động đến di sản ở mức nào. Những yêu cầu liên quan đến thiết bị, ánh sáng, phương tiện vận chuyển, dựng bối cảnh, số lượng người, thời gian quay, việc di chuyển trong khu vực di sản hay tác động tới cảnh quan đều cần được tính toán phù hợp với đặc điểm từng địa điểm.

Trong quá trình tạo điều kiện cho các đoàn phim, Ninh Bình luôn đặt yêu cầu bảo tồn di sản, bảo vệ cảnh quan, môi trường và tôn trọng đời sống cộng đồng lên hàng đầu. Việc hỗ trợ làm phim phải được thực hiện trên nguyên tắc hài hòa giữa sáng tạo nghệ thuật và bảo tồn các giá trị lâu dài.

● *Tỉnh có định hướng gì để tiến tới xây dựng một môi trường sản xuất điện ảnh chuyên nghiệp hơn, qua đó kết nối điện ảnh với di sản, du lịch và các ngành công nghiệp văn hóa, thưa ông?*

- Ninh Bình có lợi thế rất rõ về hệ thống di sản, cảnh quan thiên nhiên, không gian văn hóa và đời sống cộng đồng. Tuy nhiên, để biến lợi thế về bối cảnh thành lợi thế về công nghiệp điện ảnh, cần chuyển từ cách tiếp cận "có cảnh đẹp để làm phim" sang xây dựng một môi trường sản xuất điện ảnh chuyên nghiệp, có khả năng hỗ trợ toàn bộ chuỗi hoạt động của một dự án.

Trước hết, tỉnh sẽ tiếp tục hoàn thiện cơ chế phối hợp và hỗ trợ các đoàn làm phim. Nhà sản xuất khi đến Ninh Bình cần có thể tiếp cận thông tin về bối cảnh, quy trình, thủ tục, điều kiện quay và các dịch vụ liên quan một cách thuận lợi, minh bạch; đồng thời có đầu mối phối hợp giữa cơ quan quản lý văn hóa, du lịch, địa phương, đơn vị quản lý di sản và các lực lượng liên quan. Mục tiêu là giảm thời gian, chi phí không cần thiết cho đoàn phim nhưng vẫn bảo đảm đầy đủ yêu cầu về quản lý và bảo tồn.

Thứ hai, tỉnh định hướng xây dựng cơ sở dữ liệu về bối cảnh điện ảnh Ninh Bình. Trong đó không chỉ có hình ảnh mà còn có thông tin về đặc điểm địa điểm, điều kiện tiếp cận, hạ tầng, thời gian phù hợp để quay, yêu cầu về bảo vệ di sản, môi trường và những dịch vụ hỗ trợ. Đây sẽ là công cụ quan trọng để quảng bá Ninh Bình đến các nhà sản xuất trong nước và quốc tế chuyên nghiệp hơn.

Thứ ba, tiếp tục kết nối doanh nghiệp địa phương với các đoàn phim, tăng cường xã hội hóa, hợp tác công - tư. Về dài hạn, tỉnh cũng nghiên cứu quy hoạch, thu hút nguồn lực để xây dựng phim trường và các không gian hỗ trợ sản xuất phim.

Có thể nói, mục tiêu của Ninh Bình không đơn thuần là trở thành nơi có nhiều đoàn phim đến quay, mà là trở thành một điểm đến sản xuất điện ảnh có môi trường chuyên nghiệp, có hạ tầng, nhân lực, dịch vụ và cơ chế hỗ trợ phù hợp. Khi đó, mỗi dự án phim không chỉ để lại những khuôn hình đẹp về Ninh Bình mà còn tạo ra những giá trị cụ thể cho du lịch, doanh nghiệp, người lao động, công nghiệp văn hóa và công tác bảo tồn di sản. Đây là hướng đi mà tỉnh mong muốn từng bước xây dựng trong thời gian tới.

● *Xin cảm ơn ông!* ■

Tiêu bản thú hoang: "Đẳng cấp" hay hiểm họa pháp lý?

Trung tâm Giáo dục Thiên nhiên (ENV) vừa ra mắt phim ngắn truyền thông thứ 63 mang tên *Cái giá của "đẳng cấp"*, cảnh báo hậu quả pháp lý từ việc tàng trữ, sử dụng sản phẩm, tiêu bản động vật hoang dã (ĐVHD).

Lấy cảm hứng từ một câu chuyện có thật, phim xoay quanh buổi phát trực tiếp của một nữ TikToker tại nhà chồng mới cưới. Muốn khoe sự giàu có của gia đình chồng, cô giới thiệu những món đồ "không phải nhà nào cũng có" như rượu ngâm rắn hổ chúa, tiêu bản hổ, báo gấm… được xem như biểu tượng của sự "đẳng cấp". Màn phô trương nhanh chóng nhận phản ứng tiêu cực từ người xem và kết thúc bằng sự xuất hiện của lực lượng chức năng. Qua tình huống này, bộ phim đặt ra cảnh báo về quan niệm lệch lạc khi các sản phẩm từ ĐVHD nguy cấp vẫn bị coi là đồ trang trí, sưu tầm hay cách thể hiện sự giàu có.

Theo Cơ sở dữ liệu vi phạm về ĐVHD của ENV, giai đoạn 2021-2025 có 1.002 vụ án được đưa ra xét xử. Khoảng 42% số vụ áp dụng hình phạt tù, với 583 đối tượng phải chấp hành án. Mức phạt tù trung bình đối với các hành vi phạm tội về ĐVHD là 3,35 năm; những mức án từ 10-15 năm tù cũng đã được áp dụng với các trường hợp nghiêm trọng.

Bà Bùi Thị Hà, Phó Giám đốc ENV nhấn mạnh, tàng trữ trái phép sản phẩm, bộ phận của ĐVHD nguy cấp không thể hiện sự sang trọng, mà có thể khiến người vi phạm phải trả giá bằng tự do và tương lai của mình.

H.HẠNH

Gần 40 năm giữ lửa cho 17 người lính vô danh

● ĐỨC HOÀNG

Từ một lần tình cờ phát hiện hố chôn tập thể năm 1988, ông Võ Đình Thế đã gắn bó với 17 liệt sĩ chưa xác định danh tính suốt 38 năm. Ông dựng mộ, lập nơi thờ cúng, đều đặn hương khói và gọi các anh là "17 ân nhân". Với người cựu quân nhân ấy, đó là trách nhiệm đã nhận thì phải theo đến cùng, cho đến ngày các liệt sĩ được quy tập về an nghỉ bên đồng đội.

17 liệt sĩ được đưa về an táng tại Nghĩa trang liệt sĩ Tân Bình

Không gian ông Thế dành riêng để thờ 17 liệt sĩ; mỗi dịp 27.7, gia đình đều chuẩn bị mâm cơm tưởng niệm

38 năm hương khói cho ngôi mộ tập thể

Ở tuổi 62, ông Võ Đình Thế, quê Đà Nẵng, hiện sinh sống và kinh doanh tại TP.HCM, vẫn nhớ như in lần đầu nhìn thấy 17 người lính chưa biết tên. Không ai trong số họ là người thân, ông cũng chưa từng biết quê quán, danh tính từng người, nhưng cuộc gặp tình cờ năm ấy đã mở đầu cho một mối gắn bó kéo dài gần bốn thập niên.

Ông Thế từng nhập ngũ tại Tiểu đoàn 91, Bộ Chỉ huy Quân sự tỉnh Quảng Nam - Đà Nẵng. Năm 1986, ông được điều về Ban Chỉ huy Quân sự huyện Hiệp Đức làm công tác động viên tuyển quân. Hai năm sau, trong một lần đi qua khu vực đang san gạt mặt bằng để xây dựng đài truyền thanh huyện, ông thấy máy móc đào trúng một lô cốt cũ. Bên dưới là một hố chôn tập thể.

Người lính trẻ tiến đến gần và đếm được 17 sọ người cùng nhiều phần xương cốt. Chung quanh còn nón tai bèo, dép lốp, mảnh dù ngụy trang và một số vật dụng của quân nhân. Một số phần xương tay, chân có dấu vết bị buộc bằng dây dù. "Lúc ấy tôi không hề thấy sợ, chỉ thương đến thắt ruột và nghĩ sau này chắc chắn sẽ có người đi tìm, xác minh danh tính cho các anh. Thấy các anh nằm đó không có ai lo thì mình lo thôi", ông nhớ lại.

Một số di vật được tìm thấy trong quá trình khai quật ngôi mộ tập thể

Ông Thế đã báo sự việc với chính quyền địa phương, nhưng trong điều kiện lúc bấy giờ, việc xử lý chưa thể thực hiện ngay. Không đành lòng để hài cốt nằm giữa khu vực thi công, từ khoảng 8h đến 15h hôm đó, một mình ông gom nhặt từng chiếc răng, mẩu xương, bọc vào vải dù rồi đưa đến khu đất gần trường bắn huyện đội để chôn cất.

Cuối năm 1988, ông xuất ngũ, mang ba lô vào TP.HCM mưu sinh. Những ngày đầu, ông làm bốc vác tại một trung tâm bán sỉ dược phẩm, sau đó được giao làm thủ kho. Cuộc sống dần ổn định, ông chuyển sang kinh doanh. Nhưng quãng đường xa và những lo toan mưu sinh không khiến ông quên ngôi mộ tập thể ở quê nhà.

Khi việc làm ăn khấm khá hơn, ông chắt chiu tiền gửi về xây lại ngôi mộ của 17 người lính bằng xi măng kiên cố. Năm 2019, khu vực đặt mộ phải giải tỏa, ông lại trở về, xin phép dòng họ đưa hài cốt về cải táng tại nghĩa trang gia tộc ở Gò Cao (nay thuộc xã Thu Bồn). Tại đây, ông xây ngôi mộ tập thể, bố trí 17 đài sen và dựng bia.

Sự gắn bó với những người lính chưa biết tên còn theo ông vào tận TP.HCM. Ông mua thêm hơn 300m² đất liền kề ở huyện Bình Chánh cũ, dành một phần dựng gian thờ riêng cho 17 liệt sĩ. Cứ đến ngày 27.7, gia đình lại chuẩn bị đủ 17 chén cơm, 17 đôi đũa, 17 ly rượu, mời bạn bè, cựu chiến binh đến dâng hương tưởng niệm.

Ông gọi họ là "17 ân nhân" và tin rằng mình đã nhận được sự che chở của các anh qua nhiều biến cố trong cuộc sống. Vì thế, với ông, việc hương khói suốt gần bốn thập niên chưa bao giờ là một nghĩa vụ phải gánh, mà là trách nhiệm tự nguyện đã nhận từ ngày đầu tiên gặp các anh. "Người khác nói tôi có công với các anh, nhưng tôi nghĩ ngược lại. Tôi cho rằng mình được các anh gửi gắm thì phải có trách nhiệm đến cùng", ông chia sẻ.

Sau 56 năm, 17 liệt sĩ được trở về với đồng đội

Gần bốn thập niên sau ngày tình cờ phát hiện hố chôn tập thể, hành trình tìm lại thông tin về những người lính dần có thêm những đầu mối. Khi công tác tìm kiếm, xác minh và quy tập hài cốt liệt sĩ được triển khai, ông Thế nhiều lần từ TP.HCM trở về Đà Nẵng, cung cấp những gì mình từng chứng kiến về vị trí hố chôn, hiện vật và dấu vết dây dù trên các hài cốt.

Ngày 29.7.2026, tại hội nghị xác minh thông tin mộ tập thể, lời kể của ông được đối chiếu với hồ sơ, tư liệu và thông tin từ các nhân chứng lịch sử, trong đó có ông Trần Phước Sảo, nguyên Tiểu đoàn trưởng Tiểu đoàn 15, Sư đoàn 2, Quân khu 5. Nhiều chi tiết ông Thế cung cấp trùng khớp với tư liệu, lời kể nhân chứng và những dấu tích được phát hiện sau đó. Qua xác minh, 17 hài cốt được xác định là cán bộ, chiến sĩ thuộc các đơn vị của Sư đoàn 2, Quân khu 5, hy sinh tại khu vực Đồi Thị, quận lỵ Hiệp Đức, năm 1970.

Theo ông Sảo, khu vực Đồi Thị từng diễn ra nhiều trận đánh ác liệt trong những năm 1969-1970. Nhiều chiến sĩ hy sinh nhưng lực lượng ta không thể đưa thi thể về. Người dân sau đó bị đối phương ép thu gom thi thể bộ đội, buộc tay bằng dây dù rồi chôn trong các hố tập thể.

Ngày 15.9 vừa qua, lực lượng chức năng đã tiến hành khai quật ngôi mộ tập thể tại Gò Cao. Những di vật như dây dù, mảnh vải võng, ví da, bàn chải... được tìm thấy, có điểm tương đồng với lời kể của các nhân chứng. Hai ngày sau, 17 hài cốt được truy điệu và an táng chung trong một ngôi mộ tại Nghĩa trang liệt sĩ Tân Bình, xã Hiệp Đức. Mẫu sinh phẩm cũng được lấy để phục vụ giám định ADN, hướng tới xác định danh tính từng liệt sĩ.

Tại lễ truy điệu, ông Lưu Hoàng Ân, Chủ tịch UBND xã Hiệp Đức xúc động chia sẻ: "Sau 56 năm kể từ ngày ngã xuống, các anh đã trở về với mảnh đất Hiệp Đức - nơi từng chiến đấu và hy sinh. Tên tuổi có thể chưa được xác định đầy đủ, nhưng sự hy sinh thì không bao giờ vô danh. Mỗi liệt sĩ nằm lại nơi đây đều là một phần máu thịt của Tổ quốc, góp phần làm nên những trang sử hào hùng của dân tộc".

Chứng kiến những người lính mình đã chăm lo hương khói suốt 38 năm được an nghỉ bên đồng đội, ông Thế thấy lòng mình nhẹ nhõm, nhưng vẫn không tránh khỏi bồi hồi. "Tôi mừng vì tâm nguyện của mình nay đã trọn vẹn, nhưng cũng thoáng chạnh lòng bởi từ nay ngôi mộ nơi quê nhà và bàn thờ riêng sẽ vắng bóng những ân nhân của tôi. Gần 60 năm rồi, cuối cùng các anh cũng trở về đúng vùng đất mình từng chiến đấu và hy sinh, được an nghỉ bên đồng đội", ông chia sẻ.

Gần bốn thập niên hương khói bắt đầu từ một lần tình cờ gặp những người đồng đội chưa biết tên, giờ khép lại khi các anh được trở về với nghĩa trang liệt sĩ, bên những người từng chung chiến hào. Với ông Võ Đình Thế, trách nhiệm đã nhận từ năm 1988 cũng đến lúc có thể nhẹ lòng trao lại, dù ký ức về "17 ân nhân" vẫn sẽ ở lại cùng ông như một phần của cuộc đời người lính. ■

ĐỪNG ĐỂ IM LẶNG CHE KHUẤT TỔN THƯƠNG

Kỳ cuối

Trách nhiệm phải được xác định đến cùng

● THÚY HIỀN - THANH MAI

Bạo lực gia đình để lại những tổn thương dai dẳng cho người trong cuộc, đồng thời cho thấy những khoảng trống trong phát hiện, can thiệp và bảo vệ nạn nhân. Định kiến, tâm lý e ngại cùng sự im lặng vẫn khiến nhiều vụ việc khó được nhận diện sớm. Vì vậy, hiệu quả phòng, chống bạo lực gia đình phụ thuộc nhiều vào khả năng đưa chính sách vào thực tế, nâng cao trách nhiệm của cộng đồng và bảo đảm người bị bạo lực được hỗ trợ kịp thời.

Gia đình hạnh phúc, không có bạo lực là nền tảng xây dựng cộng đồng bình đẳng, tiến bộ và văn minh

Ảnh minh họa

Cộng đồng còn e ngại trước bạo lực gia đình

Bạo lực gia đình tiếp tục là vấn đề cần được quan tâm trong quá trình xây dựng gia đình Việt Nam ấm no, hạnh phúc, tiến bộ, văn minh. Dù hệ thống chính sách, pháp luật ngày càng được hoàn thiện, nhiều mô hình phòng ngừa, hỗ trợ nạn nhân đã được triển khai, thực tế tại các địa phương cho thấy việc phát hiện, can thiệp và ngăn chặn bạo lực vẫn còn không ít khó khăn. Đằng sau mỗi vụ việc là những tổn thương về thể chất, tinh thần, đồng thời đặt ra yêu cầu cao hơn về trách nhiệm của gia đình, cộng đồng và cơ quan chức năng.

Theo thống kê của Cục Văn hóa cơ sở, Gia đình và Thư viện (Bộ VHTTDL), tổng hợp từ báo cáo của các địa phương, năm 2025, cả nước ghi nhận 2.074 vụ bạo lực gia đình tại 34 tỉnh, thành phố, liên quan đến 1.941 hộ gia đình. Một số địa phương ghi nhận số vụ tương đối cao như Thanh Hóa 430 vụ, Phú Thọ 181 vụ, Nghệ An 172 vụ, Tuyên Quang 168 vụ… Trong số những người có hành vi bạo lực, 97 người bị xử lý hình sự, phạt tù; 109 người bị xử phạt vi phạm hành chính; 1.515 người bị góp ý, phê bình trong cộng đồng dân cư và 49 người bị buộc chấm dứt hành vi bạo lực.

Song song với xử lý người gây bạo lực, các địa phương triển khai nhiều biện pháp bảo vệ, chăm sóc và hỗ trợ nạn nhân. Năm 2025, có 1.224 người được trợ giúp pháp lý, tư vấn tâm lý, kỹ năng ứng phó với bạo lực gia đình; 539 người được hỗ trợ chăm sóc, điều trị. Đáng chú ý, 91 người được bố trí nơi ở tạm thời và hỗ trợ các nhu cầu thiết yếu, góp phần bảo đảm an toàn trước nguy cơ tiếp tục bị bạo lực.

Công tác phòng ngừa tại cộng đồng cũng được tăng cường. Tính đến hết năm 2025, cả nước có gần 7.000 mô hình phòng, chống bạo lực gia đình theo chuẩn của Bộ VHTTDL; hơn 25.500 câu lạc bộ gia đình phát triển bền vững và gần 30.000 nhóm phòng, chống bạo lực gia đình. Hơn 45.200 địa chỉ tin cậy tại cộng đồng được xây dựng, góp phần tiếp nhận thông tin và hỗ trợ người bị bạo lực.

Tuy nhiên, những con số này mới phản ánh các vụ việc được phát hiện, báo cáo và xử lý. Trong thực tế, bạo lực gia đình thường diễn ra sau cánh cửa khép kín, trong những mối quan hệ thân thuộc và bị che phủ bởi tâm lý coi chuyện gia đình là việc riêng. Chính điều đó khiến việc phát hiện sớm, can thiệp và phòng ngừa tại cơ sở gặp nhiều trở ngại.

Tại xã Nam Lý (Ninh Bình), bà Phạm Thị Hạnh, Phó Chủ tịch UBND xã cho biết, dù số vụ bạo lực gia đình trên địa bàn có xu hướng giảm, công tác phòng, chống bạo lực gia đình vẫn đối mặt với một số khó khăn. Đời sống, nhận thức và khả năng tiếp cận thông tin của người dân có sự khác biệt giữa các khu dân cư, vì vậy việc tuyên truyền, vận động phải được thực hiện thường xuyên, linh hoạt và phù hợp với từng nhóm đối tượng. Thay đổi nhận thức về bình đẳng giới, cách ứng xử trong gia đình và trách nhiệm của mỗi thành viên vì thế vẫn là một quá trình lâu dài.

Theo bà Hạnh, một bộ phận người dân vẫn chịu ảnh hưởng của tư tưởng gia trưởng, định kiến giới và tâm lý coi mâu thuẫn gia đình là chuyện riêng. Khi xảy ra bạo lực, người trong cuộc thường có xu hướng tự giải quyết hoặc im lặng, trong khi những người xung quanh còn e ngại can thiệp vào đời sống của gia đình khác. Một số nạn nhân chưa chủ động tìm kiếm sự trợ giúp vì lo ảnh hưởng đến con cái, kinh tế gia đình hoặc quan hệ làng xóm. Việc nắm bắt tình hình tại cộng đồng đôi khi chưa kịp thời, nhất là với những vụ việc diễn ra âm thầm, kéo dài.

Thực tế này cho thấy, bên cạnh hệ thống chính sách và các mô hình hỗ trợ, khoảng cách giữa nhận thức, sự lên tiếng của cộng đồng và khả năng tiếp cận trợ giúp của người bị bạo lực vẫn là một trong những khoảng trống cần được thu hẹp.

Không để khoảng trống trong quản lý

Phòng, chống bạo lực gia đình hiệu quả đòi hỏi phát huy đầy đủ vai trò quản lý nhà nước, từ hoàn thiện chính sách, hướng dẫn thực hiện, bồi dưỡng đội ngũ đến xây dựng dữ liệu, kiểm tra, giám sát và điều chỉnh phù hợp với thực tiễn.

Theo ông Khuất Văn Quý - Phó Cục trưởng Cục Văn hóa cơ sở, Gia đình và Thư viện, Luật Phòng, chống bạo lực gia đình năm 2022 quy định Chính phủ thống nhất quản lý nhà nước về lĩnh vực này; Bộ VHTTDL chịu trách nhiệm trước Chính phủ, trong đó Cục Văn hóa cơ sở, Gia đình và Thư viện là đơn vị tham mưu, giúp Bộ tổ chức thực hiện các nhiệm vụ được giao.

Để chính sách thực sự đi vào đời sống, ông Quý cho rằng, cần phân định rõ trách nhiệm giữa Trung ương và địa phương, giữa cơ quan chủ trì và các đơn vị phối hợp. Hiệu quả quản lý cũng cần được nhìn từ kết quả thực tế như chất lượng tiếp nhận tin báo, thời gian phản ứng, khả năng tiếp cận dịch vụ hỗ trợ, bảo mật thông tin và nguy cơ bạo lực tái diễn, thay vì chỉ căn cứ vào số lượng hội nghị, tài liệu tuyên truyền hay mô hình được thành lập.

Một bước tiến đáng chú ý là việc Bộ VHTTDL kích hoạt Tổng đài điện thoại quốc gia về phòng, chống bạo lực gia đình, đầu số 117. Tổng đài bổ sung thêm kênh hỗ trợ thiết thực cho người dân, đồng thời cụ thể hóa định hướng lấy người bị bạo lực làm trung tâm trong công tác bảo vệ, hỗ trợ và can thiệp.

Từ thực tiễn triển khai Tháng hành động quốc gia về phòng, chống bạo lực gia đình năm 2026 với chủ đề "Chấm dứt bạo lực, vun đắp yêu thương", truyền thông cần được duy trì như một nhiệm vụ thường xuyên, thay vì chỉ tập trung trong tháng cao điểm. Hoạt động hưởng ứng cần gắn với tập huấn kỹ năng, kiểm tra việc thực hiện pháp luật, rà soát quy trình phối hợp và nhận diện những hạn chế về nhân lực, kinh phí, chế độ thông tin.

Sau mỗi đợt cao điểm, địa phương cần đánh giá cụ thể những khâu phản ứng còn chậm, đầu mối chưa rõ, dữ liệu còn thiếu và năng lực cán bộ cần được bổ sung. Đây là cơ sở để điều chỉnh cách tổ chức thực hiện, thay vì để những hạn chế tiếp tục lặp lại qua từng năm.

Công tác truyền thông cũng cần được triển khai đa dạng, phù hợp với từng nhóm đối tượng. Bên cạnh báo chí, truyền hình, phát thanh, có thể khai thác các nền tảng Facebook, TikTok, YouTube, Zalo cùng podcast, video clip ngắn để mở rộng phạm vi tiếp cận, nhất là với giới trẻ và người lao động. Các hình thức sân khấu hóa, tiểu phẩm, hội thi, tọa đàm gắn với đời sống cộng đồng cũng có thể giúp thông điệp phòng, chống bạo lực gia đình trở nên gần gũi, dễ tiếp nhận hơn. Việc ứng dụng công nghệ số và phân tích dữ liệu về hành vi tiếp nhận thông tin sẽ hỗ trợ đánh giá hiệu quả, từ đó điều chỉnh nội dung và phương thức truyền thông phù hợp với từng nhóm dân cư.

Cùng với đổi mới truyền thông, việc xây dựng Cơ sở dữ liệu về phòng, chống bạo lực gia đình theo Nghị định số 110/2025/NĐ-CP được kỳ vọng góp phần khắc phục tình trạng thông tin còn phân tán giữa các cơ quan, địa phương. Dữ liệu cần vượt ra ngoài chức năng thống kê số vụ việc, hướng tới nhận diện địa bàn, nhóm đối tượng, dạng bạo lực và nguy cơ tái diễn. Đây sẽ là cơ sở để cơ quan quản lý phân bổ nguồn lực, điều chỉnh chính sách dựa trên bằng chứng.

Muốn làm được điều đó, các cơ quan phải thống nhất tiêu chí thu thập, trách nhiệm cung cấp, phạm vi khai thác và quy trình chia sẻ thông tin. Do dữ liệu liên quan đến những vấn đề nhạy cảm, việc kết nối phải đi cùng phân quyền, bảo mật danh tính và bảo vệ quyền riêng tư của người bị bạo lực.

Trong cơ chế phối hợp liên ngành, trách nhiệm của từng cơ quan cũng cần được xác định rõ. Chính quyền địa phương giữ vai trò điều phối trực tiếp, bảo đảm mỗi tin báo được tiếp nhận, chuyển gửi và theo dõi đến kết quả cuối cùng. Theo ông Quý, cần có đầu mối chịu trách nhiệm tổng hợp, cập nhật thông tin, kiểm tra việc thực hiện, đồng thời bảo đảm nhân lực, kinh phí và tập huấn chuyên môn. Nếu thiếu cơ chế phân công cụ thể, việc phối hợp rất dễ rơi vào tình trạng nhiều lực lượng cùng tham gia nhưng không đơn vị nào nắm đầy đủ diễn biến và kết quả xử lý.

Từ thực tiễn đó, yêu cầu đặt ra là chuyển từ quản lý theo vụ việc sang một hệ thống phòng ngừa, ứng phó có quy trình rõ ràng, dữ liệu tin cậy và trách nhiệm được xác định đến cùng. Khi chính sách được thực thi đồng bộ từ Trung ương đến cơ sở, cộng đồng chủ động lên tiếng và người bị bạo lực tiếp cận được hỗ trợ kịp thời, những khoảng trống trong bảo vệ người dân mới từng bước được thu hẹp. ■

“Mỗi vận động viên là một đại sứ”

THU SÂM (thực hiện từ Nagoya, Nhật Bản)

Trả lời phỏng vấn *Văn Hóa* tại Nagoya (Nhật Bản), Phó Cục trưởng Cục Thể dục Thể thao Việt Nam, Trưởng đoàn Thể thao Việt Nam tại ASIAD 20 Nguyễn Hồng Minh khẳng định, bên cạnh mục tiêu phấn đấu giành từ 4 HCV trở lên, điều Đoàn hướng tới còn là bản lĩnh, tinh thần cống hiến và hình ảnh đẹp của VĐV Việt Nam trên đấu trường châu lục.

Trưởng đoàn Nguyễn Hồng Minh trả lời phỏng vấn báo chí — Ảnh: NAM TRUNG

● **PV:** *ASIAD 20 đã chính thức khai cuộc. Trước những ngày tranh tài quan trọng phía trước, ông đánh giá thế nào về tâm thế và sự chuẩn bị của Đoàn Thể thao Việt Nam?*

- Trưởng đoàn Nguyễn Hồng Minh: Vào lúc này, điều tôi cảm nhận rõ nhất chính là mong muốn khát khao được thể hiện mình với quyết tâm cao nhất trong mỗi vận động viên. Các em đang chuẩn bị bước vào giải đấu với tinh thần chiến đấu hết mình vì màu cờ sắc áo.

Dù biết đấu trường quốc tế luôn khắc nghiệt và đoàn chúng ta còn nhiều điều phải học hỏi, nhưng xin khẳng định với người hâm mộ cả nước: Đoàn Thể thao Việt Nam sẽ nỗ lực cao nhất để mỗi vận động viên có thể ra sân với hơn 100% sức lực, thi đấu bằng sự trung thực và tinh thần cao thượng của người Việt Nam. Rất mong người hâm mộ cả nước sẽ luôn đồng hành và tiếp thêm sức mạnh cho đoàn.

● *Theo ông đâu là những điểm khác biệt đáng chú ý của Đoàn Thể thao Việt Nam dự ASIAD năm nay so với các kỳ Đại hội trước?*

- Năm nay, điểm khác biệt lớn nhất nằm ở sự đồng bộ từ khâu đầu tư của Nhà nước, kỳ vọng thành tích cho đến chế độ đãi ngộ cho các em vận động viên. Đầu tiên phải nói đến sự quan tâm đầu tư của Nhà nước. Điểm khác biệt rõ nhất là chúng ta đã ưu tiên dồn nguồn lực vào các môn, các nội dung trọng điểm có khả năng tranh chấp huy chương ở tầm châu lục. Việc chăm sóc từ dinh dưỡng, y tế, chuyên môn cho đến các chuyến tập huấn nước ngoài đều được thực hiện kỹ lưỡng và thực chất hơn rất nhiều.

Chính từ sự đầu tư có trọng tâm đó mà kỳ vọng lần này của chúng tôi cũng khắt khe hơn. Áp lực đè nặng lên Ban huấn luyện và các vận động viên vì chúng tôi không chỉ nhìn vào số lượng huy chương chung chung. Kỳ vọng lớn nhất là nhìn thấy sự bứt phá và bản lĩnh thực sự của thế hệ vận động viên mới, có thể đổi màu huy chương ngay ở những nội dung khốc liệt nhất.

Điểm khác biệt cuối cùng là chế độ tiền thưởng và đãi ngộ năm nay đã thiết thực hơn trước rất nhiều. Từ ngân sách cho đến các nguồn lực xã hội hóa đồng hành đều vượt trội hơn, giúp các em có thêm động lực rõ rệt để phấn đấu đạt thành tích cao hơn. Tuy nhiên, tôi vẫn luôn nhắc nhở các vận động viên: Phần thưởng vật chất là sự khích lệ tuyệt vời, nhưng phần thưởng vô giá nhất vẫn là niềm tự hào khi nhìn lá cờ Tổ quốc được kéo lên và tình cảm của người hâm mộ nước nhà dành cho mỗi đội tuyển, mỗi vận động viên.

● *Đoàn Thể thao Việt Nam đặt mục tiêu giành từ 4 HCV tại ASIAD 20. Mục tiêu này được xây dựng trên những cơ sở chuyên môn nào, thưa ông?*

- Con số mục tiêu từ 4 HCV tại ASIAD năm nay được cân nhắc dựa trên những cơ sở thực tế về mặt chuyên môn. Đầu tiên là việc chúng ta đã rà soát, đánh giá rất kỹ tương quan lực lượng giữa vận động viên Việt Nam và các đối thủ mạnh trong châu lục. Ngành Thể thao đã khoanh vùng được nhóm môn và nội dung trọng điểm có khả năng tranh chấp thực chất. Chúng ta có những niềm hy vọng lớn ở các môn thế mạnh truyền thống như bắn súng, karate, cầu mây, điền kinh, đua thuyền, nơi các vận động viên của chúng ta đang giữ phong độ tốt hoặc vừa có những bước chạy đà thành công ở các giải vô địch châu Á gần đây.

Thứ hai chính là kết quả của một chu kỳ đầu tư chuyên biệt, có trọng tâm. Như tôi đã chia sẻ, các vận động viên nằm trong nhóm có khả năng tranh chấp huy chương đều được trải qua các chuyến tập huấn nước ngoài bài bản, được chăm sóc kỹ lưỡng về dinh dưỡng, y tế và có chuyên gia theo sát. Sự chuẩn bị kỹ càng này mang lại cho Ban huấn luyện một niềm tin có căn cứ về sự bứt phá của các em.

Đấu trường ASIAD vô cùng khắc nghiệt khi quy tụ những cường quốc thể thao hàng đầu thế giới. Chỉ tiêu phấn đấu giành từ 4 HCV là một thử thách rất lớn, đòi hỏi các vận động viên phải vượt ngưỡng bản thân. Nhưng với sự chuẩn bị nghiêm túc cùng điểm tựa phong độ hiện tại, chúng tôi tin đây là mục tiêu hoàn toàn khả thi nếu toàn đoàn đồng lòng và quyết tâm cao nhất.

● *Ngoài mục tiêu thi đấu, đoạt thành tích cao, hoàn thành chỉ tiêu, Đoàn Thể thao Việt Nam còn đặt mục tiêu gì tại kỳ Đại hội này?*

- Huy chương đúng là mục tiêu thi đấu, nhưng đối với ngành Thể thao và với cá nhân tôi, có những giá trị còn lớn lao và ý nghĩa hơn thế rất nhiều. Điều chúng tôi mong muốn nhất ở các vận động viên khi bước ra đấu trường quốc tế chính là việc các em thể hiện được bản lĩnh vững vàng, ý chí kiên cường và khát vọng vươn lên, cống hiến hy sinh hết mình vì niềm tự hào của người hâm mộ thể thao và vinh quang của Tổ quốc.

Đấu trường ASIAD rất khốc liệt, có những lúc đối thủ mạnh hơn hẳn hoặc hoàn cảnh thi đấu không thuận lợi, nhưng chúng tôi muốn thấy một tinh thần không bao giờ bỏ cuộc ở mỗi vận động viên. Mong rằng trong bất kỳ hoàn cảnh nào, các em cũng thi đấu bằng tất cả sự cống hiến, sẵn sàng hy sinh hết mình vì vinh quang của Tổ quốc.

Một tấm huy chương có thể lưu danh trong bảng thành tích, nhưng hình ảnh một vận động viên Việt Nam thi đấu kiên cường, trung thực, ngẩng cao đầu trước mọi thử thách mới là điều khắc sâu vào lòng người hâm mộ. Chúng tôi muốn mỗi vận động viên sẽ là một đại sứ, mang ý chí và nét đẹp văn hóa của con người Việt Nam giới thiệu tới bạn bè quốc tế.

● *Qua những ngày đầu thi đấu, sự cổ vũ của cộng đồng người Việt tại Aichi đã để lại ấn tượng như thế nào với Đoàn? Ông muốn gửi gắm điều gì tới bà con Việt kiều tại Nhật Bản và người hâm mộ trong nước?*

- Trong những cuộc tranh tài vừa qua, tôi đã cảm nhận được tình cảm đặc biệt mà bà con Việt kiều đang sinh sống tại tỉnh Aichi dành cho đoàn nói chung và đội tuyển bóng đá U23 nói riêng. Những ngày đội tuyển thi đấu, dù không phải ngày nghỉ nhưng bà con tại đây đã sắp xếp công việc, tới sân cổ vũ cho đội tuyển. Chính những tình cảm chân thành đó cùng sự theo dõi, ủng hộ của người hâm mộ và nhân dân cả nước, là động lực lớn lao để Đoàn phấn đấu hoàn thành mục tiêu đề ra. ASIAD là sự kiện thể thao lớn nhất châu Á, bốn năm mới có một lần, nơi quy tụ những thử thách khắc nghiệt nhất nhưng cũng là nơi vinh quang nhất.

Chúng tôi rất mong người hâm mộ sẽ luôn dõi theo, đồng hành và cổ vũ cho đoàn Thể thao Việt Nam trong những ngày tranh tài sắp tới. Đối với các vận động viên, sự quan tâm, những lời động viên và tình cảm của khán giả chính là nguồn năng lượng vô giá, tiếp thêm sức mạnh to lớn để các em tự tin bước ra đấu trường, vượt qua giới hạn của bản thân và chinh phục những tấm huy chương danh giá mang về cho Tổ quốc.

Sự đồng hành của quý vị chính là một phần của chiến thắng. Thay mặt toàn Đoàn Thể thao Việt Nam, tôi xin trân trọng cảm ơn sự quan tâm của lãnh đạo Đảng, Nhà nước, tình cảm của người hâm mộ ở Việt Nam và Nhật Bản cũng như các phóng viên báo chí đã đồng hành cùng Đoàn trong chặng đường vừa qua. Và tôi mong muốn, toàn Đoàn sẽ nhận được sự đồng hành, cổ vũ, động viên trong thời gian tới.

● *Xin cảm ơn ông và chúc Đoàn Thể thao Việt Nam thi đấu thành công!* ■

Teqball và karate giành huy chương đồng

Trong ngày thi đấu hôm qua 20.9, các vận động viên teqball và karate đã mang về hai huy chương đồng cho Đoàn Thể thao Việt Nam tại ASIAD 20.

Cặp VĐV Nguyễn Hoàng Minh Tân - Trịnh Gia Nghi đã giành HCĐ ở nội dung đôi nam nữ môn teqball. Bước vào trận tranh HCĐ, Nguyễn Hoàng Minh Tân - Trịnh Gia Nghi gặp Quimcy Joaquim Dsouza - Mohamed Anas Imran Beg của Ấn Độ. Với sự tự tin cùng khả năng phối hợp ăn ý, Minh Tân - Gia Nghi nhập cuộc tốt. Hai bên tạo nên những pha bóng giằng co trong set đầu tiên, nhưng cặp VĐV Việt Nam thi đấu chắc chắn hơn ở thời điểm quyết định để giành chiến thắng 12-9. Sang set 2, Minh Tân - Gia Nghi tiếp tục duy trì thế chủ động. Những pha xử lý chính xác giúp đại diện Việt Nam từng bước tạo khoảng cách và khép lại set đấu với chiến thắng 12-6.

Ngay sau đó ở môn karate, Bùi Ngọc Nhi giành huy chương đồng ở nội dung kata cá nhân nữ, võ sĩ Bùi Ngọc Nhi dù thất bại trước VĐV Nhật Bản ở vòng loại, sau đó xuống thi đấu nhánh thua nhưng đã giành 2 chiến thắng trước các VĐV Hàn Quốc, Singapore để giành HCĐ.

T.S

Lợi thế trong tay, thử thách phía trước

● VĨNH HY

Đội tuyển U23 Việt Nam đang đứng trước cơ hội lớn để giành vé vào tứ kết ASIAD 2026 khi có 4 điểm sau hai lượt trận. Chỉ cần không thua U23 Uzbekistan ở trận cuối, thầy trò HLV Đinh Hồng Vinh sẽ chắc chắn đi tiếp. Tuy nhiên, lợi thế ấy vẫn tiềm ẩn rủi ro khi U23 Kuwait chỉ gặp U23 Philippines ở lượt trận cuối. Bên cạnh bài toán điểm số, U23 Việt Nam cũng cần khắc phục những hạn chế về khả năng dứt điểm, sự đa dạng trong tấn công trước khi bước vào thử thách lớn nhất vòng bảng.

U23 Việt Nam sẽ phải nỗ lực để có được kết quả tốt trước U23 Uzbekistan ở lượt trận cuối Ảnh: HOÀNG HỒ

Nắm quyền tự quyết

Sau hai lượt trận tại bảng C, U23 Uzbekistan dẫn đầu với 6 điểm và hiệu số +6. U23 Việt Nam có 4 điểm, hiệu số +2, trong khi U23 Kuwait có 1 điểm và hiệu số -2. Khoảng cách 3 điểm cùng hiệu số giúp U23 Việt Nam chiếm ưu thế rõ rệt. Tuy nhiên, vị trí hiện tại chưa thật sự an toàn. U23 Kuwait mới có 1 điểm nhưng lượt cuối chỉ gặp U23 Philippines, đội đã toàn thua sau hai trận và bị loại. Vì vậy, kịch bản U23 Việt Nam thất bại trước U23 Uzbekistan và U23 Kuwait giành chiến thắng có thể khiến cuộc đua trở nên phức tạp.

Chỉ cần hòa U23 Uzbekistan ở lượt cuối, thầy trò HLV Đinh Hồng Vinh chắc chắn đi tiếp. Nếu thắng, U23 Việt Nam sẽ kết thúc vòng bảng với 7 điểm và giành ngôi đầu. Rủi ro chỉ xuất hiện khi U23 Việt Nam thua. Khi đó, đội vẫn có 4 điểm, nhưng có thể bị U23 Kuwait bắt kịp nếu đối thủ đánh bại U23 Philippines. Hai trận đấu diễn ra cùng lúc 12h ngày 22.9 nên U23 Việt Nam không thể chờ kết quả trận còn lại để điều chỉnh cách chơi.

Hiệu số hiện tại cũng là một lợi thế nhưng không phải sự bảo đảm tuyệt đối. Chẳng hạn, nếu U23 Việt Nam thua U23 Uzbekistan 0-1, hiệu số giảm còn +1. Nếu U23 Kuwait thắng U23 Philippines 3-0, đội này cũng vươn lên +1. Khi đó, các chỉ số phụ tiếp theo sẽ được tính đến để xác định thứ hạng.

Chiến thắng trước U23 Philippines có giá trị không chỉ ở 3 điểm mà còn giúp U23 Việt Nam cải thiện hiệu số. Hai bàn của Thanh Nhàn và Lê Phát đưa đội từ hiệu số 0 lên +2, trong khi U23 Kuwait giảm xuống -2 sau thất bại trước U23 Uzbekistan. Dù vậy, trước đối thủ U23 Uzbekistan, U23 Việt Nam sẽ đối mặt thử thách hoàn toàn khác. Đội bóng Trung Á đã ghi 7 bàn và chỉ nhận 1 bàn thua sau hai trận, cho thấy sức mạnh đáng kể ở cả tấn công lẫn phòng ngự.

Vì thế, U23 Việt Nam không nhất thiết phải mạo hiểm tìm kiếm chiến thắng. Một trận hòa là đủ để hoàn thành mục tiêu vào tứ kết. Điều quan trọng là duy trì sự tập trung, hạn chế sai lầm và tận dụng tốt những cơ hội có được. Thầy trò HLV Đinh Hồng Vinh vẫn nắm quyền tự quyết. Nhưng để bảo toàn lợi thế ấy, mục tiêu thực tế nhất ở lượt cuối là tránh thất bại trước U23 Uzbekistan.

Tiếp tục cải thiện

Hai trận đấu với U23 Kuwait và U23 Philippines cũng chỉ ra không ít vấn đề mà các học trò HLV Đinh Hồng Vinh cần sớm khắc phục, đặc biệt ở khả năng tận dụng cơ hội và tổ chức tấn công trước những đối thủ chủ động phòng ngự.

Ở trận ra quân gặp U23 Kuwait, U23 Việt Nam tung tới 27 cú sút, trong đó có 6 lần đưa bóng đi trúng đích nhưng chỉ ghi được 1 bàn. Đáng chú ý, 4 cú dứt điểm khác đưa bóng tìm đến xà ngang hoặc cột dọc. Những con số này cho thấy đội bóng áo đỏ tạo được nhiều cơ hội nhưng chưa đủ lạnh lùng ở những tình huống quyết định.

Đến trận gặp U23 Philippines, khả năng kiểm soát thế trận của U23 Việt Nam tiếp tục được thể hiện rõ. Đội bóng của HLV Đinh Hồng Vinh kiểm soát bóng 68%, tung ra 14 cú sút, trong đó có 8 lần trúng đích. U23 Philippines chỉ có 3 cú sút và 2 lần đưa bóng đi đúng hướng. Tuy nhiên, sự vượt trội về thống kê không đồng nghĩa với một trận đấu dễ dàng.

Trong hiệp 1, U23 Việt Nam chủ yếu khai thác hai biên, sử dụng những quả tạt nhưng không tạo được hiệu quả như mong muốn. Sang hiệp 2, các học trò HLV Đinh Hồng Vinh chuyển hướng tấn công vào trung lộ. Dù vậy, hàng phòng ngự Philippines vẫn giữ cự ly tốt và khiến những pha phối hợp ở 1/3 cuối sân gặp nhiều khó khăn.

Đáng chú ý, bàn mở tỷ số lại đến từ một phương án tấn công trực diện. Từ phần sân nhà, Đức Anh thực hiện đường chuyền vượt tuyến để Thanh Nhàn bứt tốc, vượt qua hai cầu thủ Philippines rồi tâng bóng qua đầu thủ môn Guimaraes. Pha bóng cho thấy những đường chuyền dài, khả năng chuyển trạng thái nhanh có thể trở thành phương án hữu hiệu khi đối thủ tổ chức phòng ngự thấp.

Ở lượt trận cuối, U23 Việt Nam sẽ đối đầu U23 Uzbekistan, đây được đánh giá là thử thách lớn hơn khi đối thủ sở hữu nền tảng kỹ thuật và thể lực tốt, đồng thời có sự chuẩn bị bài bản. Vì vậy, U23 Việt Nam không chỉ cần duy trì khả năng kiểm soát bóng mà còn phải cải thiện tốc độ luân chuyển, tính đa dạng trong tấn công và hiệu quả ở những pha dứt điểm.

HLV Đinh Hồng Vinh cho biết, Ban huấn luyện sẽ phân tích kỹ lối chơi của U23 Uzbekistan, đồng thời ưu tiên giúp các cầu thủ hồi phục thể trạng trước khi bước vào trận đấu cuối vòng bảng. Để tiến sâu, U23 Việt Nam cần tiếp tục hoàn thiện. Trận đấu với U23 Uzbekistan sẽ là cơ hội để Thanh Nhàn cùng các đồng đội kiểm chứng khả năng thích ứng trước một đối thủ có chất lượng cao hơn. ■

Tuyển nữ nỗ lực lách qua "khe cửa hẹp"

Sau hai trận toàn thua tại bảng E, đội tuyển nữ Việt Nam vẫn chưa bị loại khỏi cuộc đua vào tứ kết ASIAD 20. Tuy nhiên, cánh cửa đi tiếp đã trở nên rất hẹp và thầy trò HLV Hoàng Văn Phúc gần như không còn lựa chọn nào khác ngoài việc đánh bại Thái Lan ở lượt trận cuối vào lúc 17h30 chiều nay 21.9 tại Osaka (Nhật Bản).

Theo thể thức môn bóng đá nữ ASIAD 20, 12 đội được chia thành 3 bảng, thi đấu vòng tròn một lượt. Hai đội đứng đầu mỗi bảng cùng hai đội xếp thứ ba có thành tích tốt nhất sẽ giành quyền vào tứ kết. Vì vậy, sau khi Nhật Bản và Đài Bắc Trung Hoa (cùng 6 điểm) đã chắc chắn chiếm hai vị trí đầu bảng E, Việt Nam chỉ còn mục tiêu cạnh tranh suất dành cho các đội đứng thứ ba.

Sau hai lượt trận, Việt Nam chưa có điểm, hiệu số -9 và tạm đứng thứ ba bảng E. Thái Lan cũng có 0 điểm và hiệu số -9 nhưng xếp sau do chưa ghi được bàn nào, trong khi Việt Nam đã có 1 bàn. Điều đó khiến cuộc đối đầu giữa hai đội vào chiều nay có tính chất "sống còn". Nếu giành chiến thắng, Việt Nam sẽ có 3 điểm và chắc chắn vượt qua Thái Lan để đứng thứ ba bảng E. Khi đó, đội bóng của HLV Hoàng Văn Phúc sẽ có cơ sở rõ ràng để cạnh tranh một trong hai suất dành cho đội đứng thứ ba có thành tích tốt nhất.

Tuy nhiên, 3 điểm chưa đồng nghĩa với tấm vé vào tứ kết. Việt Nam còn phải chờ kết quả ở bảng F và bảng G để so sánh điểm số, hiệu số bàn thắng bại với các đối thủ cạnh tranh. Ở bảng G, Trung Quốc và Philippines đã chắc chắn giành vé vào tứ kết. Uzbekistan đang có 2 điểm, còn Hồng Kông (Trung Quốc) chưa có điểm. Kết quả lượt trận cuối giữa Uzbekistan và Hồng Kông có thể tác động trực tiếp đến cuộc đua dành cho các suất thứ ba.

Tại bảng F, Myanmar và Bangladesh đều chưa có điểm sau hai trận, lần lượt sở hữu hiệu số -13 và -16. Hai đội sẽ đối đầu trực tiếp ở lượt cuối. Nếu Myanmar hoặc Bangladesh giành chiến thắng, đội đứng thứ ba bảng F sẽ có 3 điểm. Khi đó, trong trường hợp Việt Nam cũng thắng Thái Lan, hai đội có thể phải so sánh hiệu số bàn thắng bại để xác định vị trí trong nhóm hai đội thứ ba có thành tích tốt nhất. Với hiệu số hiện tại, Việt Nam đang có lợi thế nhất định, nhưng lợi thế này hoàn toàn có thể thay đổi sau một trận đấu.

Các cô gái Việt Nam sẽ quyết thắng Thái Lan để nuôi hy vọng đi tiếp Ảnh: VFF

HLV Hoàng Văn Phúc cho biết, các học trò đã thi đấu với 100% khả năng trước Nhật Bản và mong muốn toàn đội nỗ lực hơn nữa ở trận gặp Thái Lan. Mục tiêu được nhà cầm quân này đặt ra rất rõ ràng, đó là giành chiến thắng để tự tạo lợi thế cho mình.

BẢO ANH

● Tổng Biên tập: **NGUYỄN ANH VŨ**
● Phó Tổng Biên tập: **PHAN THANH NAM - NGUYỄN VĂN MƯỜI**
● **TÒA SOẠN - TRỊ SỰ VÀ PHÁT HÀNH:**
Số 141 Nguyễn Thái Học, phường Ô Chợ Dừa, TP Hà Nội - ĐT: 024.37265564 - E.mail: baovanhoa@fpt.vn
● **GPXB:** Số 37/GP-BVHTTDL ngày 6.3.2026 của Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch

● **VĂN PHÒNG ĐẠI DIỆN PHÍA NAM:**
170 Nguyễn Đình Chiểu, phường Xuân Hòa, TP.HCM - ĐT/FAX: 028. 38230890 - 39100922
● **TRỤ SỞ VĂN PHÒNG ĐẠI DIỆN PHÍA NAM TẠI TỈNH KHÁNH HÒA:**
211 Thống Nhất, phường Tây Nha Trang, tỉnh Khánh Hòa; ĐT: 0258. 3825008
● **TRỤ SỞ VĂN PHÒNG ĐẠI DIỆN PHÍA NAM TẠI TP ĐÀ NẴNG:**
12 Trương Hán Siêu, phường An Hải, TP Đà Nẵng - ĐT: 0236. 3897798

● **Chế bản:** Báo Văn Hóa
● **In tại:** Cty CP In Công đoàn Việt Nam

GIÁ: 5.000đ

Sự sẵn sàng của thế giới với Trí tuệ nhân tạo

● HỒNG NHUNG

Trí tuệ nhân tạo đang trở thành một phần quen thuộc trong đời sống, khi các quốc gia ngày càng sẵn sàng đón nhận, ứng dụng công nghệ này vào nhiều lĩnh vực. Sự chuyển dịch từ thử nghiệm sang sử dụng thực tế đã cho thấy thế giới đang bước vào giai đoạn chủ động thích ứng với AI, đồng thời đặt ra yêu cầu phát triển công nghệ theo hướng an toàn, có trách nhiệm và lấy con người làm trung tâm.

Thế giới hướng tới mục tiêu phát triển mô hình AI có trách nhiệm, trở thành động lực phát triển bền vững **Ảnh: AI**

Đầu năm 2026, báo cáo "Global AI Adoption" của tập đoàn công nghệ Microsoft đã xếp hạng danh sách các quốc gia sử dụng trí tuệ nhân tạo (AI) nhiều nhất thế giới. Các Tiểu vương quốc Arab Thống nhất (UAE) dẫn đầu danh sách với tỷ lệ 64%, tiếp đến là Singapore (61%), Na Uy (46%), Ireland (45%) và Pháp (44%). Trong khi UAE và Singapore chiếm lĩnh hai vị trí dẫn đầu thì Pháp vươn lên trở thành quốc gia sử dụng AI nhiều nhất tại châu Âu, vượt qua các cường quốc công nghệ khác nhờ hệ sinh thái doanh nghiệp năng động và sự hậu thuẫn mạnh mẽ từ chính phủ. Chỉ trong vòng một năm qua, tỷ lệ sử dụng AI tại Pháp tăng lên 3,1 điểm phần trăm, nhanh hơn đáng kể so với Đức và Mỹ, hai quốc gia chỉ tăng khoảng 2 điểm phần trăm.

Đến tháng 9 năm nay, theo dữ liệu của AITools.xyz, các website cung cấp công cụ AI trên toàn cầu tiếp tục ghi nhận 125,7 tỉ số lượt truy cập trong năm 2025, tăng 46% so với năm ngoái. Mỹ đứng đầu bảng xếp hạng với khoảng 26,9 tỉ lượt truy cập, thứ hai là Ấn Độ với gần 12 tỉ lượt, trong khi Brazil xếp thứ ba với khoảng 7 tỉ lượt. Ba quốc gia này cộng lại chiếm 36,5% tổng lượt truy cập các website cung cấp công cụ AI trên toàn cầu. Khu vực Đông Nam Á cũng nằm trong nhóm có lượng truy cập cao. Indonesia xếp vị trí thứ 6 (3,7 tỉ lượt truy cập), Philippines đứng thứ 10 (2,9 tỉ lượt) và Việt Nam xếp thứ 12 (2,67 tỉ lượt) trong bảng xếp hạng.

Dù Mỹ dẫn đầu thế giới về tổng lượt truy cập các website công cụ AI nhưng nước này lại đứng thứ 21 về tỉ lệ người dân sử dụng AI. Điều đó cho thấy lượng truy cập website chưa thể hiện trực tiếp tỉ lệ người dân sử dụng AI. Sự khác biệt giữa lượng truy cập website và tỷ lệ người sử dụng phản ánh việc đánh giá mức độ phổ biến của AI cần được nhìn nhận từ nhiều chỉ số khác nhau, chẳng hạn như tần suất sử dụng hay mức độ ứng dụng AI trong đời sống và công việc.

Trong khi đó tại Trung Quốc, dù đứng thứ hai thế giới về phát triển các mô hình AI nhưng quốc gia này chỉ xếp thứ 15 về lượng truy cập website cung cấp công cụ AI khi nước này ưu tiên sử dụng các trợ lý AI nội địa như DeepSeek, Doubao và Quark, thay vì các công cụ AI lớn của phương Tây như ChatGPT, Gemini và Claude. Dù vậy, việc sử dụng AI nội địa rộng rãi ở Trung Quốc hiện nay cũng cho thấy nước này đã sẵn sàng trong cuộc đua phát triển và sử dụng công nghệ mới này. Một cuộc khảo sát của Morgan Stanley đã ghi nhận 80% người Trung Quốc được hỏi đều sử dụng AI ít nhất một lần mỗi tuần. Các chuyên gia cho rằng mức độ tiếp nhận nhanh chóng trên toàn cầu xuất phát từ nhiều yếu tố như hệ sinh thái AI năng động, tốc độ ứng dụng AI nhanh trong doanh nghiệp và sự hậu thuẫn rõ ràng của chính phủ các nước.

Châu Âu hiện đang tiên phong trong nỗ lực xây dựng khung pháp lý toàn diện cho AI. Được thông qua vào đầu năm 2024, Đạo luật AI được xem là bộ khung pháp lý đầu tiên trên thế giới điều chỉnh AI một cách hệ thống theo mức độ rủi ro, quy định rõ trách nhiệm của nhà phát triển và người sử dụng. Châu Âu hướng tới mô hình "AI có trách nhiệm" và hiện nhận được sự đồng tình của nhiều chuyên gia và tổ chức quốc tế. Trong bối cảnh các nước đang phải đối mặt với lo ngại về thông tin sai lệch, vi phạm bản quyền và mất việc làm do AI gây ra, cách tiếp cận này được đánh giá là "chậm mà chắc".

Tại Pháp, đà tăng trưởng của AI tại nước này đều thông qua các chính sách đào tạo và khung pháp lý hoàn thiện. Từ năm 2024, nội các Pháp đã bổ sung vị trí Bộ trưởng phụ trách AI và kinh tế số, thể hiện quyết tâm thúc đẩy đổi mới sáng tạo và kiểm soát rủi ro. Các cơ quan như Ủy ban Bảo vệ dữ liệu quốc gia và Bộ Giáo dục của nước này cũng tích cực triển khai chương trình nâng cao năng lực số có trách nhiệm. Mỹ hiện đã có một số cơ chế có thể đảm nhiệm vai trò đánh giá độc lập. Viện Tiêu chuẩn và Công nghệ Quốc gia Mỹ, cùng với Trung tâm Tiêu chuẩn và Đổi mới Trí tuệ Nhân tạo ở cấp liên bang trực tiếp thực hiện kiểm thử các mô hình AI tiên tiến. Trong khi đó, các tổ chức độc lập ngoài chính phủ cũng tham gia vào đánh giá năng lực và rủi ro của các mô hình AI.

Ở bối cảnh hiện tại, AI vẫn sẽ tiếp tục phát triển với tốc độ rất nhanh nhưng cũng làm gia tăng nỗi lo về hệ thống kiểm soát ngày càng phức tạp và khó dự đoán. Giờ đây, mọi người đón nhận AI như một công cụ hỗ trợ cuộc sống theo nguyên tắc công nghệ phục vụ con người, mà không phải thay thế. Cùng với tốc độ ứng dụng ngày càng rộng rãi, các quốc gia đang hướng tới xây dựng một hệ sinh thái AI có trách nhiệm, trong đó việc phát triển và sử dụng AI cần đi đôi với bảo đảm an toàn, minh bạch, quyền riêng tư và lợi ích của con người, hướng tới trở thành động lực phát triển bền vững cho thế giới. ■

GÓC **BÌNH LUẬN**

Cần một cú hích

● LAM SA

Singapore đang thử một ý tưởng nghe có vẻ nghịch lý đó là trả tiền để người dân đọc sách. Một đô la Singapore cho 50 phiên đọc, mỗi phiên ít nhất 15 phút, quá ít để gọi là "tiền công", nhưng có thể đủ để tạo ra một cú hích. Trong cuộc chiến giành lại sự chú ý từ điện thoại và mạng xã hội, đôi khi điều khó nhất không phải là đọc một cuốn sách, mà là mở nó ra.

Chưa bao giờ con người có nhiều sách để đọc đến thế, nhưng cũng chưa bao giờ sự tập trung bị cạnh tranh dữ dội như hiện nay. Chỉ một chiếc điện thoại, người ta có thể tiếp cận hàng triệu cuốn sách, song cũng chính thiết bị ấy liên tục kéo họ vào những video ngắn, thông báo và dòng tin bất tận. Đọc sách đòi hỏi thời gian và kiên nhẫn, trong khi mạng xã hội cung cấp phần thưởng gần như tức thì.

Singapore đang thử đảo chiều cán cân ấy bằng một biện pháp khá bất thường, thưởng tiền cho việc đọc sách. Theo chương trình, người tham gia ghi nhận các phiên đọc trên nền tảng của chính phủ; mỗi phiên phải kéo dài ít nhất 15 phút và mỗi ngày chỉ được tính một phiên. Sau 50 phiên, người đọc nhận được 1 đô la Singapore.

Nếu nhìn đây là một cách "trả tiền để đọc sách", chương trình có vẻ khó thuyết phục. Nhưng nếu xem nó như một công cụ tạo cú hích hành vi, câu chuyện lại khác. Theo nhận định của một số giáo sư tâm lý học hành vi thì hiệu quả của các biện pháp khuyến khích không nhất thiết phải tỷ lệ thuận với giá trị tiền bạc. Một khoản tiền nhỏ vẫn có thể tạo ra cảm giác được ghi nhận, nhìn thấy tiến bộ và tiến gần tới mục tiêu.

Hay nói cách khác, người dân có thể không đọc vì 1 đô la. Họ đọc vì khoản thưởng tạo ra lý do để họ bắt đầu hôm nay thay vì tiếp tục trì hoãn. Đây cũng là lý do con số 15 phút đáng chú ý hơn số tiền. "Đọc sách nhiều hơn" là một mục tiêu dễ bị bỏ qua, còn "đọc 15 phút mỗi ngày" là việc đủ nhỏ để thực hiện. Rõ ràng mục tiêu vừa sức, theo dõi tiến độ và ghi nhận thành quả có thể hỗ trợ hình thành hành vi. Singapore dường như đang sử dụng chính logic mà các nền tảng số đã vận dụng rất thành công là chia hành vi thành những bước nhỏ và liên tục tạo phản hồi.

Vì vậy, Singapore không nên chỉ đo số phút đọc, điều cần theo dõi là hành vi nhiều tháng sau khi tiền thưởng biến mất. Nếu người dân vẫn đọc, khoản tiền nhỏ đã hoàn thành vai trò của một cú hích. Một đô la không thể cứu cả văn hóa đọc, bởi trong cuộc chiến giành lại thói quen đọc, có thể chúng ta không cần trả tiền để người ta yêu sách. Chúng ta chỉ cần một cú hích đủ nhỏ để họ bắt đầu, rồi để chính cuốn sách làm phần việc còn lại. ■

Chef Show trở lại Việt Nam

Nằm trong chương trình Touring K-Arts của Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch Hàn Quốc, "Chef Show" mở màn từ ngày 24.9 tại Trung tâm Tổ chức Sự kiện Star Galaxy (Hà Nội), sau đó đến Cung Văn hóa Lao động Hữu nghị Việt - Tiệp (Hải Phòng).

Lấy bối cảnh một căn bếp nhà hàng, chương trình kể câu chuyện về cuộc so tài giữa các đầu bếp thông qua những màn trình diễn kết hợp nấu ăn, hát không nhạc đệm và nghệ thuật nhảy cùng với nhào lộn và võ thuật. Các âm thanh quen thuộc như tiếng dao thái, nước sôi hay thức ăn xèo trên chảo được biến thành những giai điệu trực tiếp trên sân khấu. Không sử dụng lời thoại, "Chef Show" kể chuyện bằng chuyển động, biểu cảm và âm thanh, đồng thời có sự tương tác với khán giả. **P.MINH**